

**A BÖLCSŐDÉK MŰKÖDÉSI ENGEDÉLYÉNEK
SZAKMAI KÖVETELMÉNYEI**

ORSZÁGOS CSALÁD- ÉS GYERMEKVÉDELMI INTÉZET

1998

Szerkesztette:
dr. Mátay Katalin

Szerzők:

Gyírkis Ágnes

Kiss Jánosné

Korintus Mihályné dr.

dr. Mátay Katalin

dr. Mramuráczy Éva

dr. Nyitrai Ágnes

Papp Krisztina

Petus Márta

Rónainé Falusi Mária

Rózsa Judit

Társszerzők:

Balogh Lászlóné

Barbainé Bérci Klára

Czeglédi Ákosné

Domonkos Tivadarné

Fehér Károlyné

Kiss Ferencné

Pósfai Ferencné

Sövegjártó Andrásné

Véleményezte:

Magyar Bölcsődék Egyesületének Elnöksége,
Bölcsődei Szakmai Kollégium

TARTALOMJEGYZÉK

A bölcsőde definíciója, funkciói

A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai alapprogramja

- A. Általános rész
1. A bölcsődei gondozás-nevelés alapelvei
 2. A bölcsődei gondozás-nevelés feladatai
 3. A bölcsődei élet megszervezésének elvei
 4. A bölcsődei gondozás-nevelés főbb helyzetei
- B. Sérült gyermek gondozása, fejlesztése
1. A felvétel rendje
 2. A sérült gyermekek elhelyezési módjai a bölcsődében
 3. Személyi feltételek
 4. Tárgyi feltételek
 5. Gondozás-nevelés-fejlesztés
 6. Dokumentáció
- C. Az alapellátáson túli családi nevelést támogató szolgáltatások
1. Időszakos bölcsődei elhelyezés
 2. Játzócsoporth
 3. Házi gondozónői szolgálat
 4. Játék- és eszközkölcshöz
 5. Gyermekhotel

A bölcsődei gondozás-nevelés tárgyi feltételei

- A. A bölcsőde helyiségei
1. A gyermekek által használt helyiségek
 2. A bölcsőde egyéb helyiségei
 3. Dolgozók szociális helyiségei
 4. A módszertani bölcsőde többlethelyisége
- B. Terasz
- C. Játzókert
1. Felületi kialakítása
 2. Növényzet
 3. Kerítés
 4. Homokozó
 5. Pancsoló
- D. Játékkészlet

- E. Felszerelési jegyzék
- F. A bölcsőde vízellátása, fűtése, külső világítása

A bölcsődei gondozás - nevelés személyi feltételei

Egészségmegőrzés, mint bölcsődei feladat

- A. Közvetlen prevenció
- B. Gyógyszeradás, elsősegély

Élelmezés

- A. Csecsemőtáplálás
- B. Kisgyermektáplálás
- C. Az étkeztetés közegészségügyi szabályai

A bölcsődei dokumentáció

- 1. Bölcsődevezető
- 2. Gondozónők
- 3. Bölcsődeorvos
- 4. Gazdasági ügyintéző vagy élelmezésvezető

A bölcsőde egészség-, baleset- és munkavédelemmel kapcsolatos szabályai

- A. Egészségvédelemmel kapcsolatos szabályok.....
- B. Balesetvédelemmel kapcsolatos szabályok
- C. Munkavédelemmel kapcsolatos szabályok

Módszertani bölcsőde működésének feltételei

- 1. Módszertani és továbbképzési feladatok
- 2. Személyi feltételek
- 3. Tárgyi feltételek

Munkaköri leírások

- Bölcsődevezető
- Gazdasági-élelmezésvezető
- Bölcsődeorvos
- Pedagógus, pszichológus
- Gyógypedagógus és fejlesztő szakember
- Csecsemő- és kisgyermekgondozónő
- Házi gondozónő

Minta házirend

A módszertani kiadványok, szakmai segédletek jegyzéke

Tartalomjegyzék

A BÖLCSŐDE DEFINÍCIÓJA, FUNKCIÓI

A bölcsőde a gyermekjóléti alapellátás része, a családban nevelkedő - 20 hetestől - 3 éves korú - gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését végző intézmény. Ha a gyermek a 3. évét betöltötte, a bölcsődei gondozási-nevelési év végéig maradhat a bölcsődében. Amennyiben még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. életévének betöltését követő augusztus 31-ig tovább gondozható a bölcsődében. (1997. XXXI. tv. 42. § (1))

A bölcsőde végezheti a sérült gyermekek korai rehabilitációs és rehabilitációs célú gondozását is a gyermek 6 éves koráig.

A bölcsőde az alapellátáson túl szolgáltatásként tanácsadással, időszakos gyermekfelügyelettel, játszócsoport, gyermekhotel működtetésével, házi gyermekfelügyelet és gondozás biztosításával, játék- és eszközkölcsonzással, gyermekétkeztetéssel is segítheti a családokat.

Bölcsődébe felvehető: minden olyan kisgyermek, akinek szülei valamilyen ok miatt nem tudják biztosítani a napközbeni gondozását. Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról kiemeli olyan kisgyermek felvételi lehetőségét, akinek szociális- vagy egyéb ok miatt egészséges fejlődése érdekében szükséges a bölcsődei gondozás, nevelés.

A gyermek bölcsődébe történő felvételét a szülő hozzájárulásával

- a körzeti védőnő
- a házi orvos, házi gyermekorvos
- a szakértői és rehabilitációs bizottság
- a szociális ill. családgondozó
- a gyermekjóléti szolgálat
- a gyámhatóság.

is kezdeményezheti.

A bölcsőde fenntartója:

- az önkormányzat,
- az önkormányzattal ellátási szerződést kötött állami vagy nem állami jogi személy, társaság vagy alapítvány, illetve
- az önkormányzattal ellátási szerződést nem kötött vállalkozó, civil szerveződés, alapítvány vagy állami szervezet.

Szervezeti feltételek:

A bölcsődék alapító okirattal rendelkező jogi személyek, szervezeti és szakmai önállósággal bírnak. Szervezeti önállóságuk szakmai önállóságuk garanciája. A bölcsőde más intézménnyel összevontan is működhet, de ebben az esetben biztosítani kell önálló szakmai egységként történő működtetését. (15/1998. (IV. 30.) NM r. 35. § (4)) Önmagukban integrálhatók egyesített bölcsődék vagy bölcsődei igazgatóságok szervezeti formában. Gazdaságilag lehetnek önállóan gazdálkodó, illetve részben önállóan gazdálkodó intézmények, az alapító (fenntartó) döntése alapján.

Működési engedély:

A bölcsődének érvényes működési engedéllyel kell rendelkeznie, melyet a települési

önkormányzat jegyzője ad ki. (15/1998. (IV. 30.) NM r .4. § (1) a)

A működési engedély akkor adható ki, ha rendelkeznek az ÁNTSZ és a tűzoltóparancsnokság szakvéleményével, az intézmény szakmai programja, tárgyi és személyi feltételei megfelelőek, a szakmai vezető és az alkalmazottak rendelkeznek az előírt képesítéssel, valamint az épület alkalmas az ellátás céljára. (281/1997. (XII. 23.) Korm. r. 3. § , 6. §)

Nyitvatartás: A bölcsőde nyitvatartási idejét a fenntartó határozza meg, figyelembe véve a bölcsődébe járó gyermekek szüleinek munkakezdését és befejezését, valamint a bölcsődéből a munkahelyre, illetve a visszautazás időtartamát. Így a bölcsőde minimum nyitvatartási ideje 10 óra. Egy gyermek napi gondozása az alapellátás idejében a tizenkét órát nem haladhatja meg. Egyéb szolgáltatások működtetése, nyitvatartása tekintetében a fenntartó dönt.

A bölcsőde kapcsolatai:

A bölcsődei gondozás-nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Tevékenységét a vonatkozó gyermeki és szülői jogok és köteleességek figyelembe vételével végzi.

A szülő joga, hogy

- megválassza az intézményt, melyre gyermeke gondozását-nevelését bízta,
- megismerhesse a gyermekcsoportok életét,
- megismerje a gondozási-nevelési elveket,
- tanácsot, tájékoztatást kérjen és kapjon a gondozónőtől,
- a bölcsőde működését illetően mondjon véleményt és tegyen javaslatot,
- megismerje a gyermek ellátásával kapcsolatos dokumentumokat.

A szülő kötelessége, hogy

- a gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel és intézményekkel együttműködjön,
- az intézmény házirendjét betartsa.

A gyermek joga, hogy

- segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéshez,
- sérülés, tartós betegség esetén a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátásban részesüljön,
- a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön,
- emberi méltóságát tiszteletben tartsák, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön,
- a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes gondozásban-nevelésben részesüljön.

A bölcsődelátogatás, a családlátogatás, a szülővel történő fokozatos beszoktatás és a napi találkozások során a szülők megismerik a bölcsődei nevelés elveit és gyakorlatát, a gondozónó

pedig a szülő segítségével megismeri a gyermek egyéni szokásait. Ezek a tapasztalatok kölcsönösen segítik az együttnevelés megvalósulását.

A bölcsőde - egymás kompetencia határainak kölcsönös tiszteletben tartásával - együttműködik mindazokkal, akik a családoknak nyújtott szolgáltatások és ellátások során a gyermekkel, illetve a gyermek családjával kapcsolatba kerülhetnek (gyermekjóléti szolgálat, védőnői szolgálat, házi gyermekorvosi szolgálat, nevelési tanácsadó, családsegítő központ, óvoda, képző intézmények, a korai fejlesztés szakemberei, gyermekvédelmi szakellátás, gyámügy).

A BÖLCSŐDEI GONDOZÁS-NEVELÉS SZAKMAI ALAPPROGRAMJA

A bölcsődei gondozás-nevelés alapprogramja

- az általános emberi, etikai alapelvek,
- az ENSZ "Egyezmény a gyermek jogairól" c. dokumentumban rögzítettek,
- a pszichológiai és a pedagógiai kutatások eredményei,
- a 0-3 éves életszakasz meghatározó szerepének elismerése,
- a bölcsődei gondozás-nevelés története alatt felhalmozódott értékek,
- a bölcsődei ellátás nemzetközileg elismert gyakorlata,

figyelembevételével határozza meg a bölcsődékben folyó gondozó-nevelő munka szakmai alapelveit, melyek érvényesek a speciális csoportokra és a szolgáltatásokra is, a sajátosságainak megfelelő kiegészítésekkel. Ezeknek az elveknek az elfogadása és a gyakorlatban való érvényesítése a bölcsőde gondozó-nevelő munkájának minimum követelménye.

A./ ÁLTALÁNOS RÉSZ

1. A bölcsődei gondozás- nevelés alapelvei

1/1. A gondozás és nevelés egységének elve

A gondozás és nevelés elválaszthatatlan egységet alkotnak. A nevelés tágabb, a gondozás szűkebb fogalom: a gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.

1/2. Az egyéni bánásmód elve

A gondozónő meleg, szeretetteljes odafordulással, a gyermek életkori- és egyéni sajátosságait, fejlettségét, pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát, hangulatát figyelembe véve segíti a gyermek fejlődését.

1/3. Az állandóság elve

A gyermek személyi- és tárgyi környezetének állandósága ("saját" gondozónő-rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság) növeli az érzelmi biztonságot.

1/4. Az aktivitás, az önállóság segítésének elve

A biztonságos és tevékenységre motiváló környezet megteremtése, a próbálkozásokhoz elegendő idő biztosítása, a gyermek ösztönzése, megnyilvánulásainak elismerő, támogató, az igényekhez igazodó segítése, a gyermek felé irányuló szeretet, az elfogadás és empátia fokozzák az aktivitást és az önállóság iránti vágyat.

1/5. A pozitívumokra támaszkodás elve

A nevelés alapja a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése.

1/6. Az egységes nevelő hatások elve

A gyermekkel foglalkozó felnőttek - a közöttük lévő személyiségbeli különbségek tiszteletben tartásával - a gyermek elfogadásában, öntevékenységének biztosításában egyetértenek, az alapvető erkölcsi normákat egyeztetik, nézeteiket, nevelői gyakorlatukat egymáshoz közelítik.

1/7. A rendszeresség elve

Az ismétlődés tájékozódási lehetőséget, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményez a napi események sorában, növeli a gyermek biztonságérzetét.

1/8. A fokozatosság elve

A gyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatása segíti alkalmazkodását, a változások elfogadását, az új megismerését, a szokások kialakulását.

2. A bölcsődei gondozás-nevelés feladatai

A bölcsődei gondozás-nevelés feladata a gyermek testi- és pszichés szükségleteinek kielégítése, a fejlődés elősegítése.

2/1. Az egészséges testi fejlődés elősegítése

- a fejlődéshez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése,
- a primer szükségletek egyéni igények szerinti kielégítése,
- egészségvédelem, egészségnevelés, a környezethez való alkalmazkodás és az alapvető kultúrhigiénés szokások kialakulásának segítése.

2/2. Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése

- derűs légkör biztosítása, a bölcsődébe kerüléssel járó nehézségek lehetőség szerinti megelőzése, ill. csökkentése, a gyermekek segítése az átélt nehézségeinek feldolgozásában,
- a gondozónő-gyermek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulásának segítése,
- az egyéni szükségletek kielégítése a csoportban élés helyzetben, az éntudat egészséges fejlődésének segítése,
- a társas kapcsolatok alakulásának, az együttélés szabályai elfogadásának, a másik iránti nyitottság, empátia és tolerancia fejlődésének segítése,
- lehetőségteremtés a gondozónővel és/vagy a társakkal közös élmények szerzésére.

2/3. A megismerési folyamatok fejlődésének segítése

- a gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő tevékenységek lehetőségének biztosítása,

- az önálló aktivitás és a kreativitás támogatása,
- ismeretnyújtás,
- a gyermek tevékenységének támogató-bátorító odafigyeléssel kísérése, megerősítése,
- gyermek igényeihez igazodó közös tevékenység során élmények, viselkedési és helyzet-megoldási minták nyújtása.

3. A bölcsődei élet megszervezésének elvei

3/1. Kapcsolattartás a szülőkkel

A szülők és a bölcsőde folyamatosan, kölcsönösen tájékoztatják egymást a gyermek fejlődéséről; ez alapvető fontosságú a személyre szóló bölcsődei gondozás-nevelés kialakításában, és a családokat is segíti gyermekük nevelésében.

A tájékoztatás mindig őszinte, hiteles, személyes hangvételű (de nem bizalmaskodó), etikai szempontból megfelelő, az érintettek személyiségi jogait tiszteletben tartó.

A kapcsolattartásnak, tájékoztatásnak több formája van. Mivel mindegyik más-más szerepet tölt be, a cél minél többet alkalmazni közülük:

- beszélgetések érkezéskor és hazamenetelkor,
- szülői értekezletek:
 - hagyományos értekezletek,
 - szülőcsoportos beszélgetések
- hirdetőtábla,
- üzenőfüzet,
- írásos tájékoztatás, napló,
- nyílt napok,
- időpont-egyeztetés után egyéni beszélgetés,
- szervezett programok.

3/2. Családlátogatás

Célja: a családdal való kapcsolatfelvétel, a gyermeknek otthoni környezetben való megismerése. Az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt kerüljön sor.

A gondozónő:

- ismerje a családlátogatás jelentőségét,
- a családlátogatáson hivatásának megfelelően viselkedjen,
- a szülők felé hitelesen képviselje azt, hogy a családlátogatás előnyös a gyermek szempontjából.

3/3. Beszoktatás (adaptáció) - szülővel történő fokozatos beszoktatás

A szülővel történő fokozatos beszoktatás módszerének bevezetése, a bölcsődei gondozó-nevelő munka egyik fontos feladatát, a családdal való együttműködést helyezi előtérbe.

Az anya vagy apa jelenléte biztonságot ad a kisgyermeknek, és megkönnyíti az új környezethez való alkalmazkodását. A kisgyermek és a gondozónő között fokozatosan kialakuló érzelmi kötődés segíti a gyermeket új környezetének elfogadásában, jelentősen megkönnyíti a

beilleszkedést a bölcsődei közösségbe, csökkenti az adaptáció során fellépő negatív tüneteket (pl. étvágytalanság, súlyos, nyugtalanság, sírás, tiltakozás, alvászavar, stb.).

A szülővel történő fokozatos beszoktatás módszerének feltételei:

- a bölcsődevezető és a gondozónő korrekt tájékoztatással teremtsen meg az együttműködés feltételeit
- a szülő részéről a módszer elfogadása, és együttműködő részvétele
- a beszoktatás időtartama a gyermek alkalmazkodásának segítése érdekében legalább 2 hét legyen
- a beszoktatás első hetében az anyával /szülővel/ együtt, a második héten már az anya /szülő/ állandó jelenléte nélkül, de rövidebb és fokozatosan emelt idővel történjen
- a beszoktatás első hetében úgy kell a beszoktatási időt alakítani, hogy az anya a gyermekével valamennyi gondozási műveletet elvégezhesse és a gondozónő ezeket megfigyelhesse
- a gyermek együttműködésétől függően a gondozónő az első napokban is kísérletet tehet egy-egy gondozási művelet elvégzésére az anya jelenlétében /kínálás, orrtörölés/
- a harmadik-negyedik naptól a gondozónő fokozatosan veszi át az anyától a gondozási műveleteket
- a gyermek ébrenléti ideje alatt az anya rövidebb-hosszabb ideig távozhat a csoportszobából
- az alvás jelenti a beszoktatás alatt a legnagyobb nehézséget, ezért az anya még a második hét végéig is tartózkodjon a bölcsődében az elaltatás ideje alatt, illetve az ébredés várható időpontjában
- célszerű beszoktatási terv készítése, hogy a csoportban dolgozó gondozónők összehangolhassák a beszoktatás sorrendjét és a gyermekek által ott töltött időt
- egy gondozónőhöz egy időben csak egy gyermek kerüljön beszoktatásra, hogy az adott gyermekkel tudjon foglalkozni
- a gyermek bölcsődei életének kialakításánál, a szakmai elvek megszabta kereteken belül, figyelembe kell venni az otthoni szokásokat
- a beszoktatás során a gondozónőnek az egész családot, nem "csak" a gyermeket kell segítenie.

3/4. "Saját gondozónő" - rendszer

A "saját gondozónő" - rendszer a személyi állandóság elvén nyugszik a bölcsődei csoportban. A csoport gyermekeinek egy része /5-6 gyermek/ tartozik egy gondozónőhöz. A gondozás-nevelés mellett ő kíséri figyelemmel a gyermek fejlődését, vezeti a feljegyzéseket, törzslapját, naplóját, ő tartja számon az újabb fejlődési állomásokat.

A gondozónő az ún. ölelkezési időben - az az időszak, amikor mindkét gondozónő jelen van - idejét elsősorban a "saját" gyermekei gondozására, nevelésére fordítja. A "saját gondozónő" szoktatja be a gyermeket a bölcsődébe és a bölcsődébe járás egész időtartama alatt ő a gondozónője, (felmenőrendszer).

A "saját gondozónő"-rendszerben több figyelem jut minden gyermekre, számon lehet tartani a gyermekek egyéni igényeit, problémáit, szokásait, elsősorban a "saját" gondozónő segíti át őket a bölcsődei élet során adódó nehézségeken.

3/5. Gyermekcsoportok szervezése

A bölcsődei gyermekcsoport létszáma 10 fő. (Ez főleg csecsemő csoportoknál ne legyen több!) Amennyiben szükséges, 12 főig feltölthető (120%-os feltöltöttség). A magasabb létszám szakmailag nem fogadható el. Nem csupán ellátási problémát jelent a gondozónőnek, hanem nagyobb a zaj a csoportban, valószínűsíthetően több a konfliktus, megterhelőbb az alkalmazkodás a gyermekek számára, kevesebb a lehetőség az egyéni bánásmódra.

Egy gondozónő max. 6 "saját" gyermeket láthat el.

A csak fogyatékos kisgyermeket gondozó speciális csoport létszáma 6 gyermek. Ha sérült gyermeket egészséges bölcsődei csoportban, (integráltan) helyezünk el, ellátása két egészséges gyermek gondozásához szükséges személyi feltételek biztosításával oldható meg.

A gyermek a bölcsődébe járás teljes időtartama alatt ugyanabba a gyermekcsoportba járjon.

3/6. Napirend

A jól szervezett, folyamatos és rugalmas napirend a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt és folyamatos gondozás feltételeit, annak megvalósítását kívánja biztosítani, megteremtve a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A napirenden belül az egyes gyermek igényeit, úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer legyen, a gyermekek tájékozódhassanak a várható eseményekről, kiiktatódjon a várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja. A folyamatos gondozáson belül az egymást követő események (tisztálkodás, étkezés, alvás) a gyermek biztonságérzetét, jó közérzetét teremti meg - s egyben kiiktatják a felesleges várakozási időt.

A napirend függ a gyermekcsoport életkori összetételétől, fejlettségétől, szükségleteitől, de befolyásolják azt az évszakok, az időjárás, a csoportlétszám és egyéb tényezők (pl. bölcsőde nyitása, zárása, stb.) is. Kialakításának további feltételei a személyi állandóság (saját gondozórendszer), a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a kiegészítő személyzet összehangolt munkája, a gyermekek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembe vétele.

A gondozónők munkarendje a gyermekek napirendjének alapján készül el.

4. A bölcsődei gondozás- nevelés főbb helyzetei

A gondozás (öltözködés, tisztábatevés, illetve WC-használat, kézmosás, étkezés) és a játék a bölcsődei élet egyenrangúan fontos helyzetei, melyekben lényeges a gyermek szabad aktivitás iránti igényének és kompetencia érzésének erősítése.

4/1. Gondozás

Bensőséges interakciós helyzet gondozónő és gyermek között, melynek elsődleges célja a gyermek testi szükségleteinek kielégítése.

A szociális kompetencia kialakulásának egyik feltétele, hogy a gyermek csecsemőkortól kezdve aktívan vehessen részt a gondozási helyzetekben, lehetősége legyen úgy próbálkozni, hogy

közben érzi a gondozónó figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait a felnőtt megerősítéssel, dicsérettel jutalmazza (ez növeli az együttműködési kedvet), a sikertelenségért viszont nem kap elmarasztalást. Lényeges az elegendő idő biztosítása, mivel az egyes mozzanatok megtanulása hosszú gyakorlást igényel. A felnőttel való kommunikáció érzelmi töltése, a gondozónónak a gyermekről adott jelzései kihatnak az önelfogadásra, a személyiség egészséges alakulására.

4/2. Játék

A gyermekkor legfontosabb tevékenysége, amely segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődést. A gondozónó a játék feltételeinek biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti. A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok fejlődésére is. A többi gyermekkel való együttlét örömforrás a kisgyermek számára, a társak viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.

B./ SÉRÜLT GYERMEK GONDOZÁSA, FEJLESZTÉSE

Megfelelő személyi és tárgyi feltételek esetén bölcsődei felvételt nyerhetnek mindazon 0-6 éves korú gyermekek, akik veleszületett vagy szerzett károsodás következtében valamilyen fogyatékossgal élnek, vagy fejlődésükben oly mértékben visszamaradottak, hogy emiatt speciális bánásmódot, több figyelmet igényelnek, és nem veszélyeztetik sem maguk, sem társaik testi épségét.

Ha sérült gyermek felvételét vállalja a bölcsőde, az alábbi feltételeket teljesíteni kell, csak ilyen esetben igényelhető az állami költségvetésből a "különleges gondozás keretében nyújtott ellátás" normatív támogatás.

1. A felvétel rendje

- Szükséges a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság (továbbiakban szakértői bizottság) javaslata. Amennyiben a szülő nem rendelkezik a szakértői bizottság javaslatával, a bölcsődének a szülővel történő megbeszélés után kezdeményeznie kell

a vizsgálatot.

- A szülőkkel történő beszélgetés alkalmával a bölcsődében orvosi és gyógypedagógiai anamnézis felvétel készül.
- A gyermek állapotának felmérését - megfigyelés és az anamnézis alapján - dokumentálni kell.

2. A sérült gyermekek elhelyezési módjai a bölcsődében

Teljes integráció: egészséges bölcsődei csoportban egy vagy két sérült gyermek helyezhető el. A sérült gyermek ellátása két egészséges gyermek gondozásához szükséges személyi feltételek biztosításával oldható meg, így a csoportlétszám maximum 8 fő.

Részleges integráció: a gondozási egység (két csoportszoba) részeként kell kialakítani. Ebben az esetben a gondozási egységen belül az egyik szobában az egészséges gyermekek, a másik szobában pedig a sérült gyermekek vannak. Szükséges, hogy a napirend meghatározott részében a két gyermekcsoport együtt legyen. Gondozónő-gyermek arány: az ép csoportban egy gondozónőhöz öt gyermek tartozik, a másik szobában egy gondozónő három sérült gyermek gondozását és fejlesztését végzi.

Speciális csoport: a bölcsőde egy gondozási egységként kell kialakítani. A csoportban 6 év alatti, nagyobb mértékben sérült, felvételkor az ép bölcsődei csoportba nem illeszthető - jelentős fejlődésbeli elmaradást mutató - gyermekeket gondoznak, fejlesztenek. Gondozónő-gyermek arány: 1:3, azaz egy gondozónő 3 sérült gyermeket lát el, a csoportlétszám maximum 6 fő.

3. Személyi feltételek

3/1. Teljes integrációban

gondozónő	Felkészítő továbbképzésen részt vett, szakképzett csecsemő- és kisgyermek gondozónő, illetve szakgondozónő, a csoportlétszámnak megfelelő számban.
gyógypedagógus	Olygophren vagy a sérülésnek megfelelő szakos, konzulensként - hetenként a szükséges óraszámban - végzi a korai fejlesztés gyakorlati feladatait.
gyermekgyógyász vagy orvos háziorvosi szakvizsgával	részállásban

3/2. Részleges integrációban és speciális csoportban

gondozónő	Felkészítő továbbképzésen részt vett, szakképzett csecsemő- és kisgyermek gondozónő, illetve szakgondozónő.
gyógypedagógus (Olygophren szakos)	Részállásúként hetente a szükséges óraszámban.
utazó gyógypedagógiai tanár (szakértői bizottságok alkalmazásában) gyógytornász vagy szomatopedagógus vagy konduktor	A gyermekek sérülésének megfelelően konzulensként havonta a feladatnak megfelelő óraszámban. részállásban vagy konzulensként
gyermekgyógyász (gyermekgyógyász szakv.)	A bölcsődeorvosi tevékenységen felül plusz heti 2 óra.
pszichológus	Konzulensként

A gyermekek sérülésének megfelelő orvosi szakkonzulens, pl. gyermekneurológus.

4. Tárgyi feltételek

4/1. Teljes ill. részleges integráció

Az ép bölcsődei csoport mozgás- és játékfejlettségi szintje határozza meg. A sérült gyermek számára a sérülésének megfelelő fejlesztő eszközöket, játékokat kell biztosítani. Ezeket az eszközöket, játékokat úgy kell elhelyezni, hogy azok ne okozzanak konfliktushelyzetet, és az egészséges gyermekek is játszhasznalják azokkal.

4/2. Speciális csoport

Nagymozgást fejlesztő- és segédeszközök:

- kapaszkodó
- bordásfal
- különböző méretű labdák
- tornapad
- Bobath v. terápiás labda
- tornaszőnyeg
- Body-roll hengerson
- egészalakos tükör
- dobogósor

Finommotorikát fejlesztő eszközök

festékek (alapszínek: piros, sárga, kék)
ceruzák
filctoll
zsírkréta
gyurma
tálsorozat
Montessori-torony
kosarak, tálak
játzókendők
berakótablák
pingponglabda
fakockák (különböző méretűek)
fagolyó
flakonok kupakkal

Hallás-, ritmusfejlesztő eszközök

csörgő, csengő
csörgő labdák
cintányér
triangulum
dob

A helyváltoztatást, önellátást, önkiszolgálást segítő eszközök kiválasztása a gyógypedagógus (konduktor) feladata az egyes gyermek állapotának, szükségletének megfelelően.

5. Gondozás - nevelés - fejlesztés

A sérült kisgyermek bölcsődei gondozása lehetővé teszi, hogy minél fiatalabb életkortól kezdve fejlesztő programmal segítsék a gyermek optimális személyiségfejlődését, biztosítsák a szülőkkel való együttműködést. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a szülők figyelemmel kísérhessék gyermekük bölcsődei fejlődését, fejlesztését, választ kaphassanak kérdéseikre, igény szerint írásos fejlesztő programot kérhessenek otthonra. Fontos, hogy a gondozónő a sérült gyermeket önálló személyiségként fogadja el, gondozását-nevelését a gyermek egyéni igényének figyelembevételével végezze.

A gondozónő a sérült gyermekekkel való foglalkozás során módszerében figyelembe veszi, hogy náluk hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat, és ebben direktbben kell részt vennie, mint az egészséges gyermekeknél. A sérült gyermek esetében kevésbé építhet arra a belső motivációra, amely az ép gyermeknél természetesen jelentkezik a fejlődés folyamán.

A gondozónő több elemből álló rehabilitációs munkát végez:

- gondoz
- napirendbe illesztve végzi az egyéni és csoportos foglalkozásokat a gyógypedagógus irányítása alapján.

5/1. Egyéni foglalkozás

1. A gyógypedagógus felméri és írásban rögzíti a gyermek fejlettségi szintjét.
2. A látottak alapján részletes, írásbeli tervet készít, a fejlődés területeit külön-külön számba véve.
3. A fejlesztési terv fő törekvéseit és az oda vezető apró lépéseket is megbeszéli a gyermek gondozónőjével.
4. Bemutatja a gyakorlatban.
5. Utazó gyógypedagógus esetén ezután a gondozónő a megbeszéltek szerint a napi gyakorlatban végzi a fejlesztést.
6. Főállású gyógypedagógus, aki naponta jelen van a bölcsődében egyéni fejlesztő foglalkozásokat tart napi rendszerességgel.
7. A gyógypedagógus folyamatosan együttműködik a gondozónővel, konzultál a szakvizsgálatot végző orvosokkal, utazó gyógypedagógussal, pszichológussal, más szakemberekkel, szükség esetén változtat a módszerekben, a programban és a fejlesztő eszközökben.
8. A gyógypedagógus meghatározott időközönként (2-3 havonta) újra felméri a gyermek állapotát, és ehhez igazítja a programot.

5/2. Csoportos foglalkozás

Teljes integrációban az egyéni foglalkozás, a gondozásba épített fejlesztés és az ép társakkal való együttlét biztosítja a sérült gyermek harmónikus fejlődését.

A speciális és részleges integrációban működő csoportokban. a napirend része.

A gyógypedagógus tervezi és napi rendszerességgel vezeti. A csoport gondozónőjével megbeszéli a foglalkozással elérni kívánt hosszútávú célkitűzéseket és az ahhoz vezető apró lépéseket is. Előzetes megbeszélés alapján a gondozónő előkészíti a napi foglalkozáshoz szükséges eszközöket.

Nem főállású gyógypedagógus/konduktor esetén távollétében, részletes megbeszélés, és írásban összeállított segédlet alapján, a csoportos foglalkozás vezetésével megbízott gondozónő végzi.

6. Dokumentáció

A gondozónő által vezetett dokumentáció:

- "Bölcsődei gyermekegészségügyi törzslap" gondozónői bejegyzése (három havonta összefoglaló a gyermek fejlődéséről),
- üzenőfüzet a szülőknek a napi jelentősebb eseményekről,
- gondozónői jellemzés a szakértői bizottsági, illetve egyéb szakvizsgálatokhoz.

A gyógypedagógus által vezetett dokumentáció:

- egyéni fejlesztési terv, amely a fejlődést követve változhat,
- csoportos foglalkozás tervezete,
- gyógypedagógiai felmérés készítése évente legalább 2 alkalommal a csoportokról és egyénekről,
- gyógypedagógiai szakvélemény készítése szakértői bizottsági és szakvizsgálatokhoz.

C./ ALAPELLÁTÁSON TÚLI, A CSALÁDI NEVELÉST TÁMOGATÓ SZOLGÁLTATÁSOK

A családtámogató szolgáltatások *a bölcsődei alapellátás prioritása mellett* szervezhetők. A szolgáltatások személyi és tárgyi feltételeinek kialakításánál a kisgyermek gondozás-nevelés elveit és gyakorlatát kell követni az egyes szolgáltatási formák eltérő jellegét figyelembe véve.

A szolgáltatásokat a gyermekek orvosi igazolás nélkül vehetik azt igénybe. A szülő nyilatkozatot ír alá, hogy gyermeke egészséges, és bemutatja a kötelező védőoltásokról szóló igazolást, illetve a Gyermekegészségügyi kiskönyvet.

Valamennyi szolgáltatásért térítési díjat kell fizetni, melyet a bölcsőde saját hatáskörben, a fenntartóval egyeztetve állapít meg. .

1. Időszakos bölcsődei elhelyezés

A szülő elfoglaltsága idejére néhány órára kérheti gyermeke felügyeletét. Az időszakosan gondozott kisgyermek felvehető egy erre a célra létrehozott csoportba, vagy a normál bölcsődei csoport üres férőhelyeire.

A csoportösszetétel változékonysága és a széles skálán mozgó elvárások kezelése a gondozónőtől kiemelkedően magas szintű ismereteket, rugalmasságot igényel. A gondozónő feladatai, munkarendje a bölcsődei gondozás-nevelés elvei és a napi gyakorlat alapján szervezendő.

Az időszakos bölcsődei elhelyezés igénybevétele esetén is fokozatosan, lehetőleg a szülővel történik a kisgyermek beszoktatása.

A bölcsődevezető, illetve a gondozónő a gyermek személyi adatain kívül rögzíti a szolgáltatás igénybevételének a napját, időtartamát és azt, hogy kinek adható ki a gyermek, kit és hol lehet értesíteni sürgős esetben.

Az igénybevett étkezések díját és a szolgáltatás költségeit a helyi pénzügyi szabályok szerint számolják el.

2. Játszócsoporthat

A csoporton belül, vagy külön játszócsoporthat kialakításával a gyermekeket az édesanyákkal együtt is fogadhatják a nap egy bizonyos szakában a bölcsődék abból a célból, hogy a szülők együtt játszanak gyermekeikkel az intézmény által megteremtett kedvező körülmények között. A gondozónő szerepe megváltozik, ő háziasszony a csoportban, a gyermekeket szüleik gondozzák.

3. Házi gondozónői szolgálat

A család kérésére, olyan helyzetekben, amikor a szülők segítséget igényelnek gyermekük ellátásában (pl.: az anya betegsége, többes ikrek gondozása, a dolgozó szülő beteg gyermekének ápolása, a szülők dolgoznak, de gyermeküket nem kívánják intézménybe adni, stb.) a bölcsőde szakképzett csecsemő- és gyermekgondozónőt küld a gyermek otthoni nappali gondozására. A házi gondozásra vállalkozó gondozónő a gyermek gondozásával kapcsolatos feladatokat látja el a családban.

A házi gondozás idejét, tartalmi kérdéseit a család és a bölcsőde közötti szerződés szabályozza, melyet a gondozónő jogainak és kötelességének figyelembe vételével kell megfogalmazni.

A gondozónővel szembeni elvárások a gyermek otthonában történő gondozás esetén:

- a házi gondozónő köteles a munkáltatóval kötött megállapodáshoz tartani magát,
- köteles titoktartásával a családtagok és a gyermek személyes jogait tiszteletben tartani amennyiben az nem sérti a gyermek érdekét (bántalmazás)
- köteles példamutató magatartásával és szakmai tudásával hivatása jóhírét védeni,
- ismernie kell a kompetencia határait, csak olyan munkát vállalhat el, amelyet ismeretei birtokában el tud látni,
- köteles a családnál feladata ellátására képes állapotban megjelenni.

Jogai:

- munkájával kapcsolatban megilleti az a jog, hogy hozzájusson a szükséges információkhoz,
- megilleti az a jog, hogy személyét megbecsüljék - amennyiben a tevékenysége megfelelő színvonalú - gondozónői tevékenységét elismerjék,
- a gondozónő munkája során védelemre jogosult a vele szembeni jogsértő vagy etikátlan bánásmóddal szemben,
- munkája során a gyermekek érdekeit tartja elsődlegesnek, de ez nem sértheti egyéni, magánéleti, állampolgári érdekeit, jogait.

4. Játék-és eszközkölcsönzés

A bölcsőde a szülők számára kölcsönöz játékot, bútort a megállapított térítés ellenében. Csecsemők és kistipegők részére kizárólag mosható, fertőtleníthető játékot, bútort lehet kölcsönözni, melyet a visszavitelkor a kölcsönadó köteles fertőtleníteni.

5. Gyermekhotel

Éjjel-nappal működő szolgáltatási forma, mely teljes körű ellátást nyújt, 5 hónapos kortól 6 éves korig. Segítséget jelent azoknak a szülőknek, akiknek hosszabb időre van szükségük gyermekük felügyeletére.

A hotel működésének fontos feltétele a megfelelő gondozónői létszám. 3 műszakos munkarendet kell kialakítani úgy, hogy éjszaka 2 felnőtt (min. 1 gondozónő és 1 segítő) legyen szolgálatban.

A gyermekek életkorához, létszámához igazodó, 24 órás, életvitelszerű tartózkodásnak, játéknak, foglalkoztatásnak megfelelő tárgyi feltételeket kell biztosítani.

A BÖLCSŐDEI GONDOZÁS-NEVELÉS TÁRGYI FELTÉTELEI

Bölcsőde működhet: bölcsődének épült épületben és a funkciónak megfelelően átalakított, adaptált épületben.

Új bölcsőde tervezésénél, más épületből történő kialakításánál, illetve átalakításánál az OTÉK (Országos Településrendezési és Építési Követelmények) előírásait kötelezően kell alkalmazni, valamint az MSZ-04 205/2-87 építésügyi ágazati szabványt kell irányadónak tekinteni.

Alábbiakban azokat a szempontokat közöljük, melyeket az intézményes kisgyermek gondozás-nevelés során a biztonságos szakmai munkához figyelembe kell venni.

A./ A BÖLCSŐDE HELYISÉGEI

1. A gyermekek által használt helyiségek

Egy *bölcsődei gondozási egység* 20 gyermek elhelyezésére szolgál, gyermeköltözőből, fürdőszobából és 2 gyermekszobából áll.

Gyermeköltöző (átadó): A gyermekbejárat előteréből nyíljon, a fürdőszobához átlátszó üvegezett ajtóval kapcsolódják.

Felszerelése: Feleljen meg a különböző korú gyermekek öltöztetési igényeinek, legyen minden gyermek részére ruha- és cipőtároló; 1 felnőtt mosdó, padok, ülőkék.

Fürdőszoba: kapcsolódjon a gyermeköltözőhöz, valamint a gondozási egység egy vagy két gyermekszobájához. Közvetlen kapcsolat esetén a gyermekszobákban játszó gyermekekre a rálátást, ennek hiányában a hallótávolságot minimálisan biztosítani kell.

A gyermek gondozását és önállósodását segítő berendezési tárgyak és eszközök a gyermek méretéhez és fejlettségéhez igazodjanak.

Felszerelése: 2 db gyermekmosdó (peremmagasság: 45 cm) hideg-meleg vízzel, keverő csappal; 2 db gyermek WC; 1db csecsemő fűrésztőkád hideg-meleg vízzel, keverő csapteleppel, flexibilis zuhanyozóval; 2 db pólázóasztal; minden gyermek részére saját fésű és törülköző elhelyezésére alkalmas tartó; a gyermek teljes alakját mutató tükör a gyermek magasságában elhelyezve; fogmosópohár tartó.

Gyermekszoba: az előírt alapterület 4 m²/fő.

A helyiség teljes alapterülete közvetlen természetes megvilágítású legyen, az erős benapozást árnyékolószerkezettel kell meggátolni; az ablak mellvéd magassága legfeljebb 0,8 m legyen, az ablakokat bukózárnnyal és biztonsági láncsal is fel kell szerelni. A bútorozást balesetmentesen, a gyermekek fejlettségét követve kell alakítani. Mélyen üvegezett ajtót kell tervezni ott (terasz, fürdőszobaajtó, gyermekszobák közötti ajtó), ahol a gondozónőnek látnia kell a csoportot, illetve azt, hogy nincsen-e gyermek a nyitásra kerülő ajtó mögött. A mélyen üvegezett ajtókra függőleges osztású üvegvédő rácsot kell tervezni 1 m-ig, a pálcák közötti távolság 8 cm legyen. A rács pótolható üvegvédő fóliával. A helyiségnek mosható, fertőtleníthető résmentes és tartós melegpadló burkolata legyen. Padlószőnyeg nem

alkalmazható. Az oldalfalat 1,30 m magas ütés- és kopásálló, mosható és fertőtleníthető burkolattal kell ellátni.

A gyermekszobákban a világítást közvetett (káprázásmentes) formában kell kialakítani (fényerősség min. 300 Lux); a szobák falai világos, meleg színűek, a mennyezet fehér, a bútorzat fénytelen felületű legyen.

2. A bölcsőde egyéb helyiségei

Vezetői iroda

Gazdasági ill. ételmezésvezetői iroda - 80 férőhely felett

Gondozónői szoba

Takarítószer raktár

Játékraktár

Mosó-vasaló helyiség: nagysága, felszerelése a bölcsődei férőhelyek számától és a feladat nagyságától függő. Alapszabály, hogy a szennyesruha és tiszta ruha kezelése térben vagy időben elkülönítetten történjen.

Konyha: a 3 éven aluli gyermekek ételmezésével kapcsolatos táplálkozástudományi és higiénés szabályok alapján a bölcsődében főzőkonyhát kell működtetni. Amennyiben az épületi adottságok ezt nem teszik lehetővé, akkor elfogadható a befejező illetve melegítő konyha működése. A csecsemőkorú gyermekek ellátása miatt tejkonyhának minden bölcsődében lennie kell. Ezt a konyhán kívül, illetve azon belül elkülönítve lehet kialakítani.

A konyha funkciójának megfelelő fekete mosogató, hús előkészítő, hús mosó feleljen meg a közegészségügyi szabályoknak. A konyhával közös légtérben, elválasztás nélkül alakítandó ki a tálaló. A konyhát közvetlen természetes szellőzéssel kell ellátni.

Éléskamra, szárazáru raktár, zöldségraktár és előkészítő a konyha közelében legyen, a gazdasági folyosóról nyílják. Legyen természetes szellőzése, hűtőszekrények és mélyhűtők elhelyezési lehetőségéről gondoskodni kell.

Mosléktárolót a gazdasági bejárat közelében kell kialakítani, a gazdasági folyosóra nyíljon, de a helyiségnek közvetlen külső kijáratot is biztosítani kell. A helyiséget 2,20 m magasan mosható fallal kell ellátni.

Moslékörlő berendezés esetén mosléktárolót nem kell létesíteni.

A szeméttároló konténereket a bölcsőde épületén kívül, a játszóudvartól elkülönítetten, a gazdasági bejáratához kapcsolódóan, tehergépkocsival megközelíthető helyen kell elhelyezni.

3. A dolgozók szociális helyiségei

Étkező

Öltöző

Mosdó-zuhanyozó-WC

- a zuhanytálcák előírt száma min. 1 db /25 fő
- a mosdók előírt száma min. 1 db/ 10 fő
- az előírt WC-fülkék száma 1 db/20 fő

4. A módszertani bölcsőde többlet helyisége: továbbképző terem

B./ TERASZ

Amennyiben az épület adottságai lehetővé teszik, kötelező a terasz kialakítása a bölcsődében. A terasznak olyan nagyra kell lennie, hogy biztosítani lehessen a gyermekek szabadban történő altatását. A gyermekszobához szintben, közvetlen ajtókijárással, a játszókerthez lépcsővel kapcsolódják.

A teraszon csúszásmentes, könnyen tisztítható és fertőtleníthető fagyálló burkolatot kell tervezni; korlátok, beépített padok elhelyezése balesetveszély miatt tilos.

A gyermekágyak árnyékolását biztosítani kell.

C./ JÁTSZÓKERT

A játszókert funkciója a gyermekek szabad levegőn történő játékához szükséges mozgástér biztosítása. Amennyiben a bölcsődében játszókert nem alakítható ki, a gyermekek szabadban való mozgását, játszását más módon kell megoldani (játszótér, vagy busszal való szállítás zöldövezetbe).

1. Felületi kialakítása

A játszókert alapterülete 10 m² /gyermek. Benne burkolt és füvesített felületeket, homokozót, pancsolót kell kialakítani és beépített játékokat kell elhelyezni.

A burkolt terület aránya a játszóudvar összterületéhez viszonyítva 20-25 %-nál nagyobb ne legyen; a burkolat anyaga világos színű műkö, hézagmentesen lerakott, előregyártott műkölap vagy saját levét simított finom szemszerkezetű beton. Felülete nem lehet csúszós vagy veszélyesen érdes, tilos murva, gyöngykavics, salak, aszfalt, gypfugázott téglák használata.

A zöld terület: a játszóudvaron belül a szabad mozgástér biztosítására nagy összefüggő pázsitfelületet kell kialakítani. A gyepes terület lejtése max. 5,0 % lehet. A stabil játszószerkezet füvesített területen kell elhelyezni. A felszíni csapadékvíz elvezetéséről minden esetben

gondoskodni kell, a játszóudvaron szennyvíz-derítő nem helyezhető el.

2. Növényzet

A játszóudvarban telepítendő fák elhelyezésének követelményei:

A fák helyét és darabszámát úgy kell meghatározni, hogy a terület 25 %-a a nap különböző szakaiban árnyékos, 75 %-a napos legyen. Az utcai zaj, por, gázszennyeződés és a szél szabad beáramlását a kerítés mellé 1-1,5 m szélességben telepített cserjesorral kell megakadályozni.

A növények kiválasztásának szempontjai:

Gyorsan fejlődő, nagy lombotot fejlesztő, kevésbé igényes fajok és fajták kiválasztása javasolt. Az örökzöld és lombhullató növények 30-70%-os megoszlású telepítése a kívánatos. Minden esetben ellenőrizni kell, hogy a választott növények levele, virága, termése vagy egyéb, a gyermek által elérhető része mérgező-e, vagy balesetet okozóan szúrós-e. Tilos az apró - orr- és fülnyílásba helyezhető - bogyókat érlelő növényfajok telepítése.

3. Kerítés

A bölcsőde kertjét függőleges pálcaosztású áttört kerítéssel kell körülvenni. A kapukra a gyermekek számára elérhetetlen magasságban kell a zárást biztosító reteszt felszerelni.

Kialakításának követelményei:

- anyagai idomacél pálcák, függőlegesen elhelyezett falécek,
- magassága min. 1,80 m, max. 2,20 m,
- a függőleges pálcaosztások közötti távolság max. 7 cm,
- a beton lábazat magassága 40-60 cm.

4. Homokozó

A játszókert kötelező eleme. Valamennyi gondozási egységhez ki kell alakítani. Az udvar szélvédett, időszakosan napos, jól megközelíthető helyén kell elhelyezni.

A homokozó kialakítása:

- mélysége 30-40 cm,
- aljzata kavicsagyazatba rakott téglá vagy beton lap,
- határoló falai 6-20 cm vastagságúak, lekerekített éllel, a kapcsolódó tereppel azonos magasságúak,
- pázsitfelületben min. 40 cm széles szilárd burkolat szegélyezze, ennek anyaga: monolit beton, előgyártott műkölap, előgyártott "T"-elem.
Tilos fa gerenda, előregyártott U-elem.
- töltőanyaga mosott folyami homok
- a homok kezelése: naponkénti átlapátolás, locsolás, évenkénti csere, vagy fertőtlenítés.

5. Pancsoló

A homokozóhoz hasonlóan kötelező eleme a játszókertnek. Amennyiben nem megoldható a telepítése, műanyag medencékkel kell pótolni. A pancsoló kizárólag napos és szélvédett helyen, pázsit felületbe helyezendő el. Biztonsági szempont, hogy a medence széléről "kéznyújtással" elérhető legyen a gyermek.

Kialakítási követelményei:

- anyaga beton, vasbeton, előgyártott vasbeton, vagy műanyag,
- 40 cm széles, körbefutó szilárd burkolattal kell határolni,
- a csatlakozó burkolat szélétől induló, fokozatosan mélyülő, "tálszerű" legyen a belső kiképzése,
- a legnagyobb lépési mélység 15 cm,
- vízmélység max. 10 cm,
- felületkezelési követelmények a vízzáróság, a csúszásmentesség,
- vízbetáplálás átfolyó rendszerű.

D./ JÁTÉKKÉSZLET

Egészségügyi szempontok:

- könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen,
- balesetet ne okozzon - ne legyen törött, ne legyen könnyen törhető, ne essen szét darabjaira, éles sarkai ne legyenek, ne lógjon hosszú zsinóron, ne legyen túl nehéz. Csecsemő és tipegő korban ne legyen olyan kis méretű, hogy orrba, fülbe, garatba kerülhessen!

Pedagógiai szempontok:

- minden tevékenységformához legyenek megfelelő játékszerek (manipuláció, konstruálás, utánzó-, szerepjáték, mozgásfejlesztő játék ..., stb.),
- a játék színe, nagysága, formája keltse fel és tartsa ébren a gyermek érdeklődését
- több fajta tevékenységre lehessen felhasználni,
- legyenek más nemzetek szokásait tükröző játékok,
- játékválasztásnál legyen szempont a nemek közötti egyenlőség elvének betartása (a kislányoknak is legyen autó, a fiúknak is baba).

Kivitelezés:

- igényes legyen,
- a fokozott használatra számítva készüljön.

Elhelyezése:

- nyitott játékpolygon,
- tárolóedényekben (vödrökben, kosarakban),
- gondozónő által elérhető polcon (felügyeletet igénylő játékok).

Pihenősarok:

Előfordul, hogy egy-egy gyermek elfárad a játékban, vagy csendre, egyedüllétre vágyik, esetleg a közérzete nem jó, és ezért szeretne lepihenni. A hangulatos, puha kárpitozású bútorok, szőnyegek, párnák, puha textil játékok pihentető, nyugtató hatásúak. Legyen minden szobában a gyermekheverőn kívül szőnyeg, a földön is elhelyezhető párnák (toll töltésű párnák nem alkalmazhatók), elkülönülésre alkalmas kuckó, ahol a gyermek pihenhet.

1. Alapjátékok (minden csoportban biztosítani kell)

- játzókendők,
- babák,
- labdák,
- képeskönyvek,
- mozgásfejlesztők.

2. Csecsemőkorú gyermekek játékaik.

A játékoknak mérete, súlya, alakja olyan legyen, hogy ha a csecsemő rájuk fekszik, vagy magára ejti őket, ez ne legyen számára fájdalmas, vagy ijesztő, kellemetlen. A csecsemők részére válogatott játékoknak nem lehet olyan része, amit a gyermek lenyelhet. Nem adhatók szőrmeállatok, hajjas babák, mert a mindent a szájába vevő csecsemő számára rendkívül veszélyesek a torkára tapadó, esetleg a légutakba kerülő szőrszálak. Mennyiségét tekintve - kivéve a nagyméretű játékokat - minden gyermeknek jusson azonos típusú játék (baba, mackó, könyv, autó, labda).

Csecsemő részére jól megmarkolható, rázható játékok:

- játzókendők,
- frottír labdák,
- csörgők,
- rágókák.

Változatos felületű textilfigurák: babák, macik, nyuszik, stb.

Csecsemőknek is adhatók:

- építőjátékok egyes elemei, amelyek önmagukban is alkalmasak a manipulációra,
- karikák,
- Montessori torony korongjai,
- hordó- és kockasorok,
- homokozóformák.

Üreges játékok:

- vödrök,
- tálak,
- kosarak.

Könyvek: egy ábrás, textil, műanyag, keménylapú.

Nagy méretű eszközök: labdák, mászópárnák, úszógumik.

3. Tipegő korú gyermekek játéakai

A nagyméretű játékok kivételével minden gyermeknek jusson azonos típusú játék (baba, mackó, könyv, autó, labda). A gyűjtögető-soralkotó játék korszakában az arra alkalmas játékféleségből a csoportlétszám 3-4-szeresének beszerzése szükséges.

Konstruáló játékok: LEGO, Gabi, Montessorik, baby logik, pohársorok, hordósorok, formakirakók.

Nagymozgásos játékok: autók, dőmperek, motorok, mászóka, alagút, baby csúszda, labdák, hordár kocsik.

Húzogatható, tologatható eszközök: vonatok, autók.

Üreges játékok: kosarak, szatyrok, vödrök, tálak, talicskák.

Homokozójátékok: vödrök, lapátok, homokozóformák, sziták.

Babák, macik, állatfigurák (plüss, frottír).

Használati eszközök: lábasok, tányérok, poharak, sziták, szűrők.

Könyvek: elsősorban keménylapú lapozó és leporelló.

Alkotó játék eszközei: zsírkréta, ceruza, filctoll, gyurma, stb; (Ezeket állandóan pótolni kell.)

4. Nagycsoportos gyermekek játéakai

A tipegőcsoport eszközeit biztosítjuk az alábbi játéktípusokkal kiegészítve:

A szerepjáték kellékei: szerszámok, főzőedények, gyúrótábla, vágódeszka, babaruhák, takarók, seprű, lapát, orvosi táska, telefon, kisebb méretű felnőtt ruhák, fodrászkellékek.

Alkotó játék eszközei: zsírkréta, ceruza, filctoll, festék, gyurma, olló, különböző minőségű papírok, falevél, gesztenye, iskolatábla, kréta stb.; (Ezeket állandóan pótolni kell.)

Könyvek: elsősorban puhalapú képeskönyvek.

E./ FELSZERELÉSI JEGYZÉK

Gyermeköltöző (egy gondozási egységben) (db)

hirdetőtábla	1	
öltözőszekrény		1 rekesz /gyermek
öltöztető asztal (öltöztető pad)		2
ruhafogas	1	
szemetesbadella	1	

Fürdőszoba (egy gondozási egységben)

fogmosó pohár tartó (12 rekeszes)	2	
csecsemő pólyázó asztal	2	
ruhászárító (harmonika)	1	
törülközőtartó (12 részes)	2	
gyermekszék (pad)	2	
tükör (30 x 100 cm)	1	
gyógyszerszekrény (fali)	1	
fertőtlenítő edény	1	
lábpedálos badella	3	
billenős badella		3
bilitartó		1
bili	3	
szennyestartó	1	
hosszmérő	1	
személmérleg	1	
olló	2	
szobai hőmérő	1	

Gyermekszobák (egy gondozási egységben 2 szoba)

gyermekágy fa, matraccal	szükség szerint
hempergő	szükség szerint
játszókerítés	szükség szerint
gondozónői támlás szék	4
gondozónői asztal	2
gyermekasztal	6
gyermekszék (különböző ülőmagasság)	24

fektető	24
nyitott játékpól	4
mászólétra vagy más mozgás- fejlesztő eszköz	1
gyermekheverő (játészó)	2
beépített bútor hiányában szükséges:	
ruhatároló szekrény	2
fektető tartó	2
szeméttároló badella	2
falióra	1
szobai hőmérő	2

Terasz (egy gondozási egységben)

csecsemő ágy	szükség szerint	rácstávolság 7 cm
gyermek levegőztető ágy	24	rácstávolság 7 cm
fali hőmérő	1	
árnyékoló	szükség szerint	

Kerti felszerelések (egy gondozási egységben)

mászóka jellegű, nagymozgást fejlesztő játék	1
kerti játszóház	1
kerti gyermekasztal	2
kerti gyermekszék	8
fém hempergő	szükség szerint
homokozó	1
pancsoló	1

Textília (egy gondozási egységben)

takaró (bébi) kicsi	30
takaró (nagy)	30
takaró huzat kicsi-nagy	50-50
matrac huzat	50
gyermek törülköző	50
gyermek abrosz	20
gyermek szalvéta/előke	100
hempergő huzat	3
szőnyeg védőhuzat (mászósarokba)	3
függöny	szükség szerint
szőnyeg (2x3 m)	4

Gyermekruházat - amennyiben a bölcsőde biztosít ruhát a gyermekeknek - egy gondozási egységben

pelenka	100
gyermek blúz/póló	50
tipegő / rugdalózó	40
kertésznadrág	50
rövid nadrág	50
kislány ruha	30
tréningruha alsó/felső	50
gyermeksapka (téli)	25
gyermeksapka (nyári)	25
kétrészes anorák	50
téli hálósák	szükség szerint
bugyi	50
atléta	50

Gyermekruházatból minden bölcsődében alapkészlet biztosítandó, amely a fent felsoroltak 20%-a.

Tálaló edényzet (egy gondozási egységben)

gyermek mélytányér	30
gyermek lapostányér	30
csecsemő- és gyermekpohár	50
bögre	50
kávéskanál	30
gyermekkanál	30
merőkanál	4
villa	4
süteményfogó	2
tortalapát	2
tálaló edény fedővel	8
zárt kenyértartó	2
kancsó	4
szalvétatartó	2
tálca	4
tálaló kocsi	2
moslékos edény	2

Orvosi eszközök

fonendoszkóp	1
spatula	szükség szerint
szálkacsipesz	1
egyszer használatos tű és fecskendő	5
reflex kalapács	1
gyermek vérnyomásmérő	1

lázmérők	szükség szerint
csecsemómérleg	1
elsősegélydoboz	1
AMBU felszerelés	1

Vezető gondozónői iroda

íróasztal	1
ülóbútor	3
szekrény	1
szemétkosár	1
ruhafogas	1
írógép vagy számítógép	1
telefon/fax	1
számológép	1

Étkező (szükség szerint)

étkező asztal	1
szék	4
terítő	2

Öltöző

szekrény	1 /dolgozó
szék	2
tükör	1
szeméttartó badella	1

Mosdó, zuhanyzó, WC

szappantartó és kapaszkodó (zuhanyálláshoz)	1
lábrács (műanyag – csak akkor szükséges ha a zuhanytálca nem csúszásgátló kiképzésű)	1
fogas	1
ülőke	1
fali törülköző szárító	1
szeméttartó badella	1
WC-ben szeméttároló badella	1
WC kefe	1

Főzőkonyha működtetése esetén alapfelszerelés

Gépi felszerelések:

gáz- vagy villanytűzhely sütővel	2
----------------------------------	---

gáz- vagy villany zsámoly	1
kombinált hűtőszekrény	2
univerzális konyhagép vagy háztartási robotgép	szükség szerint
gyors mérleg	2
mázsa	1
burgonyakoptató	szükség szerint
turmixgép	1

Bútorzat:

különböző méretű asztal horganylemez borítással (húselőkészítés, zöldségelőkészítés)	2
fehér mosogató (3 fázisú)	1
fekete mosogató (2 fázisú)	1
húsmosó medence	1
tálaló	1
nagy munkaasztal	1
kicsi munkaasztal	2
ülőke	3
edénytartó szekrény:fehér-fekete edények	1-1
szekrény (kenyér tárolásra)	1
kamrapolc vagy állvány	szükség szerinti méretben
kézfertőtlenítő tál	1
hideg-melegvizes mosdókagyló	1

Főzőkonyhai eszközök (adagszámtól függően)

lábas / fazék	30 l-es	
	20 l-es	
	10 l-es	
	5 l-es	
	3 l-es	
	2 l-es	
	1 l-es	
	0,5 l-es	
tál (saválló)		1
gyúrotábla + sodrófa		1
húskalapács		2
vágódeszka		6
kukta 4 l-es		1
kukta 8 l-es		1
húsdaráló (nyers- és főtt húsnak)		2
burgonyanyomó		2
húsvillák		2
gyümölcsmosó		2
sziták (szőr vagy műanyag)		2
merítőkanalak (különböző méretű)		10

habverők	2
szűrők (alumínium vagy rozsdamentes)	2
teaszűrő	2
palacsintasütő (teflon)	2
szeletelőgép	1
kések	
- kenyérvágó	1
- húsvágó (nyers)	2
- húsvágó (sült)	2
- zöldségaprító	6
reszelők	3
pogácsaszaggató	2
fakanalak (különféle)	10
tálaló lapát	3
serpenyők fedővel	2
diódaráló	1
mákdaráló	1
kenőtoll	2
konzervnyitó	2
műanyag tál (különféle méret)	6
tölcsér	2
zöldségrekesz	4
galuskaszaggató (háztartási)	2
edényszárító	3
kenyértartó	3
tálca	3
teáskanna	1
üvegmosó	3

Tápszerkonyhai felszerelés

teáskanna (fém)	2	
habverő	2	
reszelő (fém)	1	
reszelő (üveg)	1	
citromfacsaró	2	
lábás / fazék	2 l-es	1/1
	1 l-es	2/2
	0,5 l-es	2/2
fakanál		5
üveg mérce		2
jénai tál + fedő		5
vágódeszka		4
szűrő		3
tejmerő kanál		3
levesmerő kanál		2
rozsdamentes tál	0,5 l-es	4
szita (szőr vagy műanyag)		2

rácsos edényszárító	1
üvegmosó	2
kézfertőtlenítő edény	1
mosdókagyló	1

Tálaló edényzet (felnőtt)

lapostányér	12	
mélytányér	12	
kistányér	12	
kompótos tál	12	
üveg pohár	12	
bögre	12	
kés, villa, kanál, kiskanál	12	
kancsó	3	
fűszertartó	1	
evőeszköztartó		1
kenyérkosár	1	
tálca	5	
szalvétatartó	1	

Konyhai textília

konyharuha	20
abrosz	6
konyhai kéztörölő	10

Egyéb

szeméttároló badella	helyiségenként	1
ételmaradéktároló badella		2
ételmintás üveg		40
csúszásgátló gumiszőnyeg	szükség szerint	
fűszertartó		10
falióra		1

Amennyiben befejező, melegítő konyha működik, a konyha berendezése, a gépek és konyhai felszerelések, a textília értelemszerűen a funkcióknak megfelelően változik.

Mosodai felszerelés

mosógép		1
varrógép		1
vasalóasztal		1
ülőke, szék		2
rakodó polc (Dexion)	szükség szerint	
szekrény		1

ruhás kosár		4
vasaló		2
szennyes tartó		4
szeméttartó		1
csúszásgátló gumiszőnyeg	szükség szerint	
ruhaszárító		1

Takarítás eszközigénye

porszívó		1
nedves, fertőtlenítő lemosáshoz eszközök	szükség szerint	

Szolgáltatások eszközigénye:

A gyermekszoba berendezése, játékkészlete és anyagigénye az alapellátás eszközigényén túl, függ a szolgáltatás típusától és az igénybevevők számától, életkorától.

F./ A BÖLCSŐDE VÍZELLÁTÁSA, FŰTÉSE, KÜLSŐ VILÁGÍTÁSA

A bölcsődében ivóvíz-minőségű vizet kell biztosítani. A melegvíz ellátásról gondoskodni kell. Keverés nélküli (60 °C) melegvíz táplálást a konyha, a mosoda igényel, egyéb vízvételi helyeken - különös figyelemmel a gondozási egységekhez tartozó gyermeköltözőre és fürdőszobára - a kifolyó víz hőfoka max. 35°C lehet. Ezért minden kézmosóhoz hideg-meleg vizes keverő csaptelepet kell tervezni.

Sugárzó hőt árasztó fűtés nem tervezhető, gázkonvektor alkalmazása tilos. A helyiségekben könnyen tisztán tartható, sima felületű hőleadók legyenek. A biztonsági követelményeknek megfelelően védőrácsot kell alkalmazni.

A teraszok, bejárati ajtók, külső közlekedő utak megvilágításáról gondoskodni kell, a világítások kapcsolása az épületen belül elhelyezett kapcsolóval történjen.

A BÖLCSŐDEI GONDOZÁS-NEVELÉS SZEMÉLYI FELTÉTELEI

A dolgozói létszámszükségletet meghatározza az, hogy:

- egy bölcsődei csoport gyermeklétszáma 10 fő
- sérült gyermekeket ellátó csoport létszáma 6 fő

A szakmai szempontokat figyelembe véve a bölcsődei csoportok maximális megengedhető feltöltöttsége 120% lehet.

BÖLCSŐDÉNKÉNT:

dolgozó	képesítési előírás	létszám
intézményvezető	a) szakirányú felsőfokú végz.: bölcsődei szakgondozó b) csecsemő- és kisgyermekgondozói oklevéllel: 10 éven belül 5 éves bölcsődei szakmai gyakorlattal, szakirányú főiskolai vagy egyetemi végzettség	1 fő
intézményvezető helyettes	csecsemő- és kisgyermekgondozónő	1 fő
gondozó	csecsemő- és gyermekgondozó vagy bölcsődei szakgondozó, csecsemő- és kisgyermekgondozó 5 gyermekcsoport (50 férőhely)	2 fő/gyermekcsoport* +2 fő
orvos	gyermekgyógyász szakvizsga vagy háziorvosi szakvizsga	2 óra átl./nap havonta
pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus**	szakirányú felsőfokú	ellátandó feladatok függvényében
tejkonyhavezető		1 fő
gazdasági-élelmezésvezető	szakirányú végzettség	1 fő
szakács (ahol főzőkonyha üzemel)	szakács	1 fő
konyhalány, fűtő, mosónő, kisegítő		ellátandó feladatok függvényében
takarítónő		1 fő/gondozási egység
házimunkás		ellátandó feladat függvényében
hetes bölcsődében éjszakai szolgálatra	csecsemő- és gyermekgondozó, bölcsődei szakgondozó, cs. és kgy. gondozó	2 fő

*Nyitvatartási időtől függetlenül

**Amennyiben a bölcsőde szakmai feladatai igénylik az ilyen szakemberek alkalmazását.

**A MÓDSZERTANI feladatok ellátására kijelölt BÖLCSŐDÉBEN MŰKÖDŐ
MÓDSZERTANI CSOPORT személyi feltételei:**

dolgozó	képesítési előírás	létszám
szaktanácsadó gondozónő	bölcsődei szakgondozónő	1 fő
pszichológus	szakirányú felsőfokú végzettség	ellátandó feladat függvényében, teljes vagy részmunkaidőben 1-1 fő
pedagógus	szakirányú felsőfokú végzettség	
gyógypedagógus	szakirányú felsőfokú végzettség	

Munka- és pihenőidő meghatározására a KJT és a hatályos jogszabályok érvényesek.
Részfeladatokat ellátók munkaidejét az ellátandó feladat függvényében az intézményvezető határozza meg.

A bölcsődei ellátás szakmai létszámminimum követelményeit a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet 1. sz. melléklete, az egyes munkakörökben foglalkoztatott személyek képesítési előírását a 2. sz. melléklete tartalmazza.

EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS, MINT BÖLCSŐDEI FELADAT

A./ KÖZVETLEN PREVENCIÓ

Vitamin- és ásványianyag profilaxis

A bölcsődének figyelemmel kell kísérnie az angolkór-, a fogászati-, a védőoltás-, vitamin- és ásványi anyag profilaxist, és ezt a bölcsődeorvosnak a gyermekegyeszségügyi törzslapon nyilván kell tartania.

A bölcsődeorvos a háziorvossal egyeztetve, a szülőt tájékoztatva beállítja a D-vitamint, a fluort, más vitaminokat megelőzés céljából, amennyiben szükséges.

Gyermekfogászati prevenció

A gyakorlatként alkalmazott korszerű étkezési szabályok, a cukorfogyasztás csökkentése, a rágásra nevelés és az édes italok helyetti vízzel való pótlás már önmagukban is fogászati prevencióként szolgálnak.

A szokáskialakítás céljából a bölcsődei gyermekcsoportokban 2 éves korban kell elkezdni a szájöblítés bevezetését, ennek folytatásaként néhány hónapos gyakorlás után a fogkrém nélküli, majd az óvodába történő átmenet környékén a borsónyi fluoridos gyermekfogkrémmel végzett fogmosást.

Tekintettel arra, hogy az ország jelentős részében alacsony az ivóvíz fluorid-szintje, ezért prevencióra a fentiek nem elégségesek. A fluorid pótlást - ahol az ÁNTSZ tájékoztatója alapján az ivóvíz fluorid-szintje indokolja - Dentocar tabletta szedésével kell megoldani. A gyógyszerelést a szülői beleegyezés megszerzése után a bölcsődeorvosnak /fogorvosnak kell az ÁNTSZ ill. a fővárosi és a megyei Prevenció Bizottságok útmutatása alapján beállítania és a gondozónőknek pedig elvégeznie.

Levegőzés

Levegőzés alatt az udvari játék és a szabadban történő altatás együttesen értendő. Időpontját, mértékét az évszaknak és az időjárási viszonyoknak, valamint a gyermekek életkorának megfelelően kell megválasztani.

A szabadban való levegőztetés csak akkor mellőzhető, ha kánikula vagy eső, erős havazás, orkánszerű szél, sűrű köd vagy rendkívüli hideg van.

A napfény káros hatása és a kisgyermek bőrének érzékenysége miatt következményeként fokozott figyelmet kell fordítani a napvédelemre:

- 11^h - 15^h között ne érje a gyermeket közvetlen sugárzás,
- fényvédő krém javasolt,
- erős napfénytől védjék a gyermeket (fejfedő, kising).

B./ GYÓGYSZERADÁS, ELSŐSEGÉLY

Lázás, hurutos, antibiotikummal kezelt, beteg gyermek nem jöhet bölcsődébe.

Egyes nem fertőző (allergia, anyagcsere, vese-húgyúti, epilepszia, stb.) betegségben szenvedő gyermeknek ha szükséges, a háziorvosa által előírt gyógyszerét beadhatják a bölcsődében. Sürgős esetben csak láz- és fájdalomcsillapítót kap a gyermek.

A vitaminkészítmények és a fluor adagolása a házi- és a bölcsődeorvos javaslatának alapján történik, a szülők írásbeli hozzájárulásával.

A szülőknek írásban (az üzenőfüzetben) kell nyilatkozniuk a gyógyszereszedéssel kapcsolatos valamennyi kérdésben (milyen gyógyszert kaphat a gyermek, milyen gyógyszerre érzékeny, ... stb.). A gondozónőnek ugyancsak írásban kell jeleznie azt, hogy milyen gyógyszert kapott a gyermek.

Minden bölcsődében kell lennie mentődoboznak. Az elsősegélydoboz felszerelése előírás szerinti: A férőhelyszámnak megfelelő szabvány mentődobozt - MSZ 13 553 - hozzáférhető helyen kell tárolni.

Minden esetben a bölcsődeorvos állítja össze a bölcsőde gyógyszerkészletét, melyben kell, hogy szerepeljenek:

- lázcsillapítók (kúp, tablettá, szirup, injekció),
- görcsoldók (kúp, tablettá),
- allergia elleni szerek (tablettá, szirup, injekció, kenőcs),
- életmentő gyógyszerek.

ÉLELMEZÉS

A bölcsődei ételmezés során a korszerű csecsemő- és kisgyermektáplálási elveket kell figyelembe venni, úgy, hogy a táplálék:

1. mennyiségileg elegendő és minőségileg helyes összetételű,
2. biztonságos, a higiénés követelményeknek megfelelő,
3. megfelelő konyhatechnikai eljárásokkal elkészített és élvezhető legyen.

A gyermekeknek és a bölcsődében dolgozó felnőtteknek külön étlap szerint kell főzni.

A./ A CSECSEMŐTÁPLÁLÁS

A bölcsődébe 20 hetes kortól vehető fel csecsemő, és ez egybeesik az elválasztási időszak kezdetével. A bölcsőde orvosának feladata, hogy nyomon kövesse, értékelje a gyermek fejlődését és táplálását, és ha kell, az illetékes háziorvossal egyeztetve változtasson azon az Országos Csecsemő- és Gyermek egészségügyi Intézet 47. sz. Módszertani levele: "Az egészséges csecsemő táplálásának irányelvei" alapján. A tápszer és a csecsemő egyéb ételei elkészítéséhez külön tejkonyhát kell biztosítani. A csecsemő edényeit (üveg) és evőeszközeit a többiekétől külön kell tárolni és mosogatni. A tápszer tárolása száraz, szellős helyen történjen. A különböző tápszerek eltérő felhasználási útmutatóira fokozatosan ügyelni kell.

B./ KISGYERMEKTÁPLÁLÁS

A korszerű táplálkozási elveknek és konyhatechnikai eljárásoknak figyelembevételével a bölcsőde vezetője az ételmezésvezetővel és a bölcsőde orvosával közösen állítja össze, legalább két hétre előre az étlapot, a korosztály ételmezési-, nyersanyagnormáinak figyelembe vételével. Az étrend tervezésekor figyelembe kell venni, hogy a kisdud bölcsődei ételmezésében - minimum 3-szori étkezés esetén - az ajánlott napi energia- és tápanyag-tartalom 65 %-át kell biztosítani. Az étrendnek változatosság, idényszerűség, ízében való összehangoltság, önálló étkezésre nevelés szempontjából is megfelelőnek kell lennie.

A bölcsődevezetőnek, vagy az általa kijelölt személynek minden étkezés előtt meg kell kóstolni az ételt és ezt dokumentálnia kell.

Az étlapot minimum háromhavonta minőségi és mennyiségi szempontból, ellenőrizni vagy ellenőriztetnie kell a bölcsődevezetőnek dokumentálva. A korszerű csecsemő és kisgyermektáplálás elveinek és gyakorlatának változásait a bölcsőde vezetőjének figyelemmel kell kísérnie és fel kell használnia a bölcsődei étkeztetésben.

A krónikus betegség vagy táplálékallergia miatt diétára szorulók ellátását a bölcsőde csak akkor vállalhatja, ha az étrendre vonatkozó előírásokat be tudja tartani.

A bölcsődés gyermekek étkeztetésében makrobiotikus ill. tisztán vegán étrendek nem szerepelhetnek. Speciális étrend (pl. szemi-vegetáriánus, lakto-ovo vegetáriánus) szigorú szakmai feltételek teljesülése mellett vezethető be, az országos tiszifőorvos 1/1994. számú „A bölcsődében és közoktatási intézményekben közétkeztetésben alkalmazható különleges étrendekről” szóló állásfoglalásban előírtak szerint.

C./ AZ ÉTKEZTETÉS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI SZABÁLYAI

A bölcsőde étkezésre a 9/1985.(X.23.) EüM.-BkM.számú „Az étkeztetéssel kapcsolatos közegészségügyi szabályokról” szóló együttes rendelet vonatkozik.

1. Általános rendelkezések

A létesítmény helyiségei úgy kapcsolódjanak egymáshoz, hogy a nyersanyag és az étel útja ne keresztezze egymást. A létesítmény főzőterében csak a technológiai hulladék tárolására szolgáló edényt szabad elhelyezni. A létesítmény tevékenységi körének, kapacitásának, alkalmazott technológiájának megfelelően elegendő számú és nagyságú, megfelelő alapterületű raktározó, előkészítő, feldolgozó és kiszolgáló helyiséget, valamint kiegészítő helyiségeket (mosogató, hulladéktároló, stb.) kell biztosítani. A helyiségeket könnyen tisztítható és fertőtleníthető, hézagmentes, csúszásgátló padozattal kell ellátni, és biztosítani kell a víz össze- és elfolyását.

A vizes helyiségek falait a szennyeződésnek és nedvességnek kitett magasságig, de legalább 210 cm-ig világos színű, mosható, fertőtleníthető, hézagmentes felülettel kell kiképezni.

A nem mosható falfelületet szükség szerint, de legalább évente egyszer festeni, meszolni kell.

Az élelmiszerek előkészítéséhez és feldolgozásához, valamint az ételmezéssel foglalkozó dolgozók tisztálkodásához és az étkeztetési létesítmény takarításához csak ivóvíz minőségű vizet szabad használni.

2. Raktározás, tárolás

Olyan számú és kapacitású raktárhelyiséget kell biztosítani, hogy a nyersanyagok, félkész termékek és ételek szakosítottan, az állami szabvány előírásainak megfelelően, romlás és szennyeződés veszélye nélkül tárolhatók legyenek. Tárolása során gondoskodni kell azok élvezeti értékének megőrzéséről és a fertőződéstől, szennyeződéstől, romlástól való védelméről.

A gyorsan romló élelmiszereket, ételeket 0 és +5 °C közötti hőmérsékletű hűtőszekrényben, a gyorsfagyasztott készítményeket, mélyhűtött nyers, félkész és készterméket legalább -18 °C-on kell tárolni. Az előírt tárolási hőfok ellenőrzésére a hűtőberendezéseket hőmérővel kell felszerelni és folyamatos pótlásukról gondoskodni kell.

Külön hűtőben kell elhelyezni a tökehúst és a húskészítményeket, külön a tej- és tejterméket, valamint a zöldség-gyümölcs félétet.

A készételek tárolásához külön hűtőt kell biztosítani.

A tárolás során a nyersanyagokat, a félkész és kész termékeket rendszeresen felül kell vizsgálni romlás és lejáratidő vonatkozásában.

3. Nyersanyag előkészítés és készétel előállítás

A nyersanyagok tisztítását és az egyéb előkészítő műveleteket (darálás, szeletelés, tojásmosás, törés stb.) az erre a célra kijelölt előkészítő helyiségekben kell végezni: ahol erre nincs mód, ott elkülönített munkaasztalt vagy egyéb eszközt pl. univerzális munkagépet kell biztosítani.

Az előkészítőben használatos eszközöket máshol nem szabad használni.

Az előkészítő helyiségekben a szabvány által előírt mosogató medencéket kell biztosítani.

A tojást a zöldség-előkészítőben a szennyeződéstől meg kell tisztítani és fertőtleníteni (2%-os hypo oldattal), majd langyos vízzel le kell öblíteni.

A tojás fertőtlenítésére használt edényzetet maradandó jellel meg kell jelölni. A tojásokat közvetlenül felhasználás előtt kell fertőtleníteni. A hagyományos tojásfertőtlenítés mellőzhető, ha ózongáz-technológiával fertőtlenített tojást használnak.

Az ózonozott tojásokat a tárolás során a szennyezett nyersanyagoktól el kell különíteni.

Az előkészített nyersanyagokat romlástól és szennyeződéstől védve kell tárolni és szállítani.

Csak jó állapotú, tiszta eszközöket szabad használni.

4. Tálalás, kiszolgálás

A kiszolgálás egész időtartama alatt olyan feltételeket kell biztosítani, melyek megóvják az élelmiszerek és a készételek tisztaságát, minőségét, táp-és élvezeti értékét.

Az elkészített - melegen fogyasztható - ételeket a tálalásig 60 °C fok feletti hőmérsékleten kell tárolni.

Elkészített ételt a következő étkezésig vagy másnapig eltenni tilos.

Az ételt a tálalás megkezdése előtt érzékszervileg ellenőrizni kell.

Valamennyi ételféleségből külön-külön 50 g mennyiséget 48 órán át hűtőtérben meg kell őrizni. Ételmintát az étel tálalásának megkezdésekor kell venni. Az ételminta tárolására csíráltlanítható, légmentesen zárható üvegedényt kell rendszeresíteni, melyet használat előtt tíz percig forrásban lévő vízben kell kifőzni.

5. Mosogatás

Külön mosogatót kell biztosítani a konyhai edényzet és eszközök tisztítására (fekete mosogató), és külön a fogyasztók által használt edényzet, evőeszközök mosogatására (fehér mosogató).

Készétel kiszállítás esetén a szállító edények mosogatását is biztosítani kell.

A mosogató helyiségben az ételmaradékok részére fedéllel és fogantyúval ellátott tartályt kell biztosítani, amelyet a mosogatás befejezése után azonnal ki kell üríteni, elmosni és fertőtleníteni.

A mosogatást az Egészségügyi Minisztérium 52390/1985. (Eü.K.21.) EüM. sz. szakmai irányelve szerint kell végzeni.

A mosogatóhelyiségben lévő medencék fölé olyan táblát kell elhelyezni, amely utal a munkaművelet jellegére és céljára. Ugyancsak jól látható helyen ki kell függeszteni a mosogatósi technológia részletes leírását. Meg kell jelölni a felhasználásra kerülő zsíroldó- ill. fertőtlenítő szereket, az alkalmazandó koncentrációban és behatási idővel. Fertőtlenítésre 2 %-os hypo oldatot kell alkalmazni (1 kg edényhez 2 liter fertőtlenítő oldat).

6. Csomagolás, szállítás

A kiszállított ételeket a tálaló-melegítő konyhán a szállítóedényből áthelyezve fel kell forralni, ill. a forrásban lévő víz hőfokára kell hevíteni, kivéve a termoszkonténerrel szállított ételeket. A tálaló-melegítő konyhába csak fogyasztásra kész állapotban előkészített, mosott élelmiszerek vihetők be.

7. A személyzetre vonatkozó előírások

Étkeztetéssel csak olyan személy foglalkozhat, aki érvényes egészségügyi könyvvel rendelkezik.

Munka közben a dolgozó köteles a munkakörére rendszeresített védő- ill. munkaruhát viselni. (köpeny, kendő vagy fityula, kötény és minősített munkacipő).

A létesítmény vezetője az új dolgozót munkábalépése előtt köteles kioktatni a munkakörére vonatkozó élelmezésegészségügyi és munkavédelmi előírásokra, gondoskodnia kell továbbá minden dolgozó alapfokú és folyamatos szintentartó élelmezésegészségügyi továbbképzéséről és az időszakos munkavédelmi oktatásról.

A BÖLCSŐDEI DOKUMENTÁCIÓ

1. Bölcsődevezető

- dolgozók egészségügyi könyve
- felvételi könyv (SZ.NY.3354-10 r.m.sz.ny.)
- havi statisztika
- bölcsődei kimutatás 199..... évről
- fertőző betegségekről történő kimutatás
- munkaköri leírások
- költségvetés (gazdasági ügyintézővel)
- heti étrend (bölcsődeorvossal, gazdasági ügyintézővel vagy élelmezésvezetővel)
- dolgozók szabadságának nyilvántartása
- dolgozók jelenléti kimutatása
- személyügyi anyagok vezetése

2. Gondozónők

- csoportnapló naponta
- napi jelenléti kimutatás (33762-1 C.SZ.NY. 3354-1 r.sz.)
- bölcsődei gyermekegészségügyi törzslap, fejlődési lappal együtt (C.3354-6/a.r.sz.ny.r.) 1 év alatt havonta, 1-3 évig negyedévente
- üzenőfüzet (esetenként)

3. Bölcsődeorvos

- egészségügyi törzslap (a gyermek 1 éves koráig havonta, később negyedévente vezetve)
- óvodai jelentés a 6 év alatti gyermekről
- heti étrend (együttműködés az illetékes szakemberekkel)
- az élelmezés ellenőrzése mind szakszerűség, mind higiéné szempontjából

4. Gazdasági ügyintéző vagy élelmezésvezető

- kis- és nagyértékű eszközök nyilvántartása (leltár)
- munkavédelmi napló vezetése
- költségvetés (bölcsődevezetővel)
- étkezők nyilvántartása (gyermekek, dolgozók)
- heti étrendek (bölcsődeorvossal, bölcsődevezetővel)
- nyersanyagkiszabot
- árubeszerzési bizonylatok, számlák
- adagolási útmutató
- ételrecept-gyűjtemény

A szervezeti felépítéstől függően a feladatok átcsoportosíthatóak.

A BÖLCSŐDE EGÉSZSÉG-, BALESET- ÉS MUNKAVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS SZABÁLYAI

A / EGÉSZSÉGVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

Az egészségvédelmi követelmények betartását a bölcsőde vezetője és orvosa rendszeresen ellenőrizzé.

1. A bölcsődés gyermekek egészségvédelme:

A betegség gyanúját a bölcsődei gondozónő jelzi a bölcsőde orvosának, aki indokolt esetben "kitiltja" a gyermeket a közösség védelmében. Ha az orvos nem érhető el, akkor a gondozónő gondoskodik arról, hogy a szülő minél hamarabb elvigye a gyermekét. A bölcsődében minden esetben ún. sürgősségi ellátás (lázcsillapítás, elsődleges sebellátás... stb.) történik, a betegség kezelése a család orvosának a feladata.

Lezajlott betegség után a szülő köteles orvosi igazolást vinni a bölcsődébe, melyet a gondozónő a bölcsődei gyermekegészségügyi törzslapon dokumentál, és a bölcsőde orvosa számára megőrizzé.

A betegségek megelőzése érdekében, a higiéniés szabályok betartása mellett szükséges, hogy a bölcsőde naponta biztosítsa: - a megfelelő időtartamú szabad levegőn tartózkodást, játék és alvás formájában,
- a megfelelő étrendet, folyadékpótlást, vitaminellátást, a fejlődéshez szükséges anyagok bevitelét,
- tiszta fehérneműt (azoknak, akik igénylik a bölcsődei ruhát).

Hetente 1x szükséges ágyneműt váltani; hetente 2x, ill. szükség szerint tiszta ruhát (amennyiben a bölcsőde biztosítja), és szükség szerint a jellel ellátott törölközőt.

A törölközők elhelyezése úgy történjen, hogy azok egymással ne érintkezzenek. Ugyanilyen módon kell megkülönböztetni a gyermekek fésűit, hajkeféit.

Járványügyi előírások:

A védőoltásokkal kapcsolatos részletes feladatokat az Országos Epidemiológiai Központ által évente kiadott, az adott védőoltási év tevékenységére vonatkozó Módszertani levél határozza meg.

A védőoltások nyilvántartása és jelentése a házi gyermekorvos feladata.

Az oltások megtörténtéről az oltott személyt egyéni dokumentációval is el kell látni, a 15 évesnél fiatalabbak oltásait a Gyermekegészségügyi Kiskönyvbe kell bejegyezni.

Azoknak az orvosoknak, akik bölcsődébe, illetve egyéb közösségbe kerülő gyermekek vizsgálatát végzik, az életkor szerint esedékessé vált kötelező oltások megtörténtét ellenőrizni kell. A hiányzó oltások pótlása érdekében kötelesek felvenni a kapcsolatot a gyermek házi gyermekorvosával/orvosával.

A bölcsődei gondozottaknál az életkorhoz kötötten kötelező védőoltásokról célszerű saját

nyilvántartás is vezetni. Az életkorhoz kötött kötelező védőoltások megtörténtéről a bölcsőde orvosa, a gondozónő a Gyermekegészségügyi Kiskönyvben bejegyzett oltások alapján tájékozódhat, az ott dokumentált oltások megtörténtét rá kell vezetni a gyermek egészségügyi törzslapjára is.

Ha a bölcsődében fertőző betegség, vagy annak gyanúja fordul elő, azt a 63/1997. (XII. 21.) NM rendeletben foglaltak szerint jelenteni kell.

A bölcsőde orvosának figyelemmel kell kísérnie a fertőző betegségben szenvedő, vagy fertőző betegek környezetében élő gondozottakkal kapcsolatban hozott járványügyi intézkedések, határozatok (elkülönítés, járványügyi megfigyelés és ellenőrzés, felvételi zárlat, stb.) betartását.

A bölcsődékben észlelt egyes fertőző betegségek esetén az ÁNTSZ területileg illetékes városi intézete a megbetegedési veszély elhárítása érdekében (hatályos jogszabály alapján) elrendelheti a gondozottak védőoltását, vagy gyógyszeres kezelését, melyet a bölcsőde orvosának - a háziorvossal egyeztetve – el kell végeznie.

A fertőző betegséget terjesztő vagy egyéb egészségügyi vonatkozásban káros rovarok és egyéb ízeltlábúak, valamint a rágcsálók ellen védekezni, elszaporodásuk megakadályozásáról, és rendszeres irtásukról gondoskodni kell.

A területileg illetékes ÁNTSZ városi intézete a bölcsődékben a tetvesség felderítésére időszakos vagy soronkívüli szűrővizsgálatot rendelhet el, melyet el kell végezni.

2. A bölcsődei dolgozók egészségvédelemmel kapcsolatos szabályai:

A dolgozó köteles munkába lépés előtt a foglalkozás-egészségügyi orvosnál munkaköri alkalmassági vizsgálaton megjelenni. Egészségügyi Nyilatkozatot kell aláírnia, melyben vállalja, hogy az ott felsorolt tünetek, megbetegedések észlelése esetén köteles jelentkezni az alkalmasságot elbíráló foglalkozás-egészségügyi orvosnál. (33/1998. (VI.24.) NM rendelet) A bölcsőde vezetője köteles folyamatosan figyelemmel kísérni, hogy a dolgozó rendelkezik-e érvényes ernyőszűrési lelettel.

A dolgozó köteles jelenteni a bölcsőde vezetőjének, ha egészségi állapotában a munkáját kedvezőtlenül befolyásoló változás (ismeretlen eredetű lázas megbetegedés, mások megbetegedését okozó bőrbetegség, hasmenés és heveny gyomor-bélpanaszok) következik be, vagy vele közös háztartásban élő személynél hasmenéses megbetegedés fordul elő.

3. Takarítás:

A belső felszerelési és berendezési tárgyak könnyen tisztíthatók és fertőtleníthetők legyenek. Tisztításuk nedves, fertőtlenítős ruhával történjék. Járvány esetén a vonatkozó közegészségügyi szabályok szerint kell a takarítást végezni. A bölcsődében használatos mosható gyermekjátékokat szükség szerint naponta, akár többször is, folyó meleg vízzel le kell mosni. Hetente egyszer és járvány idején soron kívül fertőtleníteni kell. A fertőtlenített játékokat meleg folyó vízzel többször, alaposan le kell öblíteni.

A takarítás úgy szervezendő, hogy az a gyermekeket ne zavarja. Csak azokat a helyiségeket lehet nyitvatartási idő alatt takarítani, ahol gyermekek nem tartózkodnak. A takarítás nyitott ablaknál történjen. A szobákat étkezés után rendbe kell tenni, az ételmaradékot el kell távolítani. A padló tisztítása nedves, fertőtlenítős ruhával történjék. Más takarítóeszközt (vödör, felmosó ill. lemosó ruha) kell használni a csoportszobákban, fürdőszobákban, WC-

kben, és mást a mosogatókban és a konyhai helyiségekben. A takarítóeszközöket használat után ki kell mosni és tisztán, a tisztítószerekkel együtt kell elhelyezni, az erre kijelölt, zárt helyen, ahol a gyermekek nem férhetnek hozzá. A tisztító- és fertőtlenítőszereket a mindenkori közegészségügyi előírásoknak megfelelően kell alkalmazni, az Országos Közegészségügyi Intézet rendszeresen felújított "Tájékoztató a fertőtlenítésről" című kiadványa alapján.

4. Festés:

Évenként meszeltetni kell a főzőkonyhát, az élelmiszerraktárt, a mosogató helyiségeket, a mellékhelyiségeket és a mosókonyhát. Az egész intézményt 2-3 évenként festeni és 6 évenként mázoltatni kell.

A helyiségek levegőjének higiéniája:

A konyha és az élelmiszerraktár valamennyi ablakát szúnyoghálóval kell ellátni. Dohányozni csak kijelölt helyen szabad a bölcsődében.

5. A szennyes ruha kezelése, mosása:

A szennyes pelenkát minden esetben fertőzőttnek kell tekinteni, zárt edényben kell elszállítani a mosodába. Pólyázóra vagy földre helyezni nem lehet.

Minden gyermek tisztázása után fertőtleníteni kell a pólyázót. A fertőtlenítő oldatot a pólyázó mellett kell elhelyezni, és előírás szerint cserélni, az OKI tájékoztatójában szereplők szerint.

A székllettel szennyezett pelenkát és fehérneműt vattakiöntőben vagy arra alkalmas helyen való átmosás után fertőtlenítőszeres zárt edényben kell átmenetileg tárolni. A mosodába szállítás után azonnal fertőtlenítős mosószeret tartalmazó vízbe kell áztatni. A guminadrágot, fóliát helyben szappanos vízben kell lemosni, fertőtlenítő oldatban áztatni, folyóvízzel gondosan leöblíteni.

Az egyszer használatos pelenka zárt fóliazsákban a települési hulladékkal együtt kezelendő az OKI szakértői munkacsoportjának útmutatója alapján.

A gyermekek ruháit, ágyneműit, törülközőit, asztalterítőit és a köpenyeket közepesen szennyezettnek kell tekinteni, ennek megfelelő mosástechnikát kell alkalmazni. A kimosott textíliát szennyeződés és fertőződés mentes körülmények között kell tárolni.

B / BALESETVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

Mindenkinek ismernie kell a villamos-, gáz-, fűtés-, víz főelzárókat és azok működését!

A gondozónők elsősegélynyújtási ismereteit rendszeresen fel kell eleveníteni. A létszámhoz igazodó elsősegély felszerelést hozzáférhető helyen kell tárolni.

Az intézményben évente *műszaki bejárást* kell tartani, melynek fő szempontjai:

- a padozatok állapotának ellenőrzése, botlásveszély, csúszásveszély,
- lépcsők, kapaszkodók, korlátok állapota,
- ajtók, ablakok zárhatósága, küszöbök állapota,
- mázolás, falak állapota, festés szükségessége,
- vízcsapok javítása, cseréje,
- kiöntők, lefolyók állapota, csöpögés, dugulás, kellemetlen szagok,

- radiátorok, kályhák, füstcsövek,
- gáztűzhely, vízmelegítő, kéménybekötés, kémény,
- szociális helyiségek állapota,
- bútorok selejtezése, felújítása,
- edények, étkészletek, evőeszközök,
- villamos berendezések állapota, elhasználtságuk, korszerűsítésük, dugaszoló aljzatok, (a gyermekek által használt helyiségekben ne legyen általuk elérhető helyen dugaszoló aljzat),
- világításnál a burák, fényterelők megtisztítása, mozgó, laza foglalatok cseréje,
- az épület állagának ellenőrzése szemrevételezéssel
- tető, csapadékvíz elvezetések,
- villámhárító,
- kerítés, kapuk, záruk, rácsok ellenőrzése,
- járda,
- kert: kiszáradt ágak.

Gyermekfelszerelések ellenőrzése:

- játékok javíthatók-e vagy selejtezendők,
- homokozó letakarható-e, cserélni kell-e a homokot,
- mászóka, pancsoló,
- gyermekbútorok javíthatók-e,
- szekrények, záruk, elkerített szobasarkok.

Tűzvédelem:

Tűzvédelmi utasítás szükséges minden 5 főnél több személyt foglalkoztató szervezeti egységnél.

Minden bölcsődében kell, hogy legyen tűzvédelmi felelős.

A mentési útvonalat, sorrendet, az oltási eszközöket és az értesítendők névsorát minden egyes csoportban, közhasznú folyosón a tűzoltó készülékek mellé jól láthatóan ki kell függeszteni.

A tűzriadó esetén teendőket évente egyszer gyakorolni kell.

A tűzbiztonsági felszereléseket félévente egy alkalommal ellenőriztetni kell a Tűzoltó Készülék Szerviz munkatársaival. Az ellenőrzés meglétéért a helyi önkormányzat felelős.

Szükség esetén értesítendőк telefonszáma, elérhetősége:

- mentők,
- tűzoltók,
- rendőrség,
- orvos, gyermekorvos,
- ANTSZ,
- áramszolgáltató,
- gázzszolgáltató,
- távfűtő,
- vízművek,
- a gyermekintézmény vezetője
- műszaki karbantartója

C / MUNKAVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

Az 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről szabályozza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit a munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében, megelőzve a munkabaleseteket és a foglalkozással összefüggő rendelkezéseket.

A munkáltató köteles munkavédelmi szakképesítéssel rendelkező egyént foglalkoztatni, (az időtartam és a képesítési feltétel a munkavállalói létszámhoz és a veszélyességi osztályhoz igazodik).

A munkavállaló jogosult megkövetelni a munkáltatótól

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretek rendelkezésre bocsátását,
- a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelések, munka- és védőeszközök, az előírt védőital, valamint tisztálkodószerek és tisztálkodási lehetőségek biztosítását.

Mentes az adózás alól - a személyes gondoskodás körében dolgozók munkaruhával történő ellátása (15/1998. (IV. 30.) NM r. 3.sz. melléklet) - a jogszabály által előírt, használatra juttatott védőeszköz, egyenruha, munka- és védőruha, formaruha (1995. évi CXVII. törvény az adózásról, 7.§ 1. sz. melléklet).

MÓDSZERTANI BÖLCSŐDE MŰKÖDÉSÉNEK FELTÉTELEI

Az 1997. évi XXXI. a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló törvény - megfogalmazza, hogy a helyi önkormányzat kezdeményezésére a megyei gyámhivatal az Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet bevonásával kijelöli a módszertani és továbbképzési feladatok ellátására megfelelő területi bölcsődét. Ezek bevonásával ellenőrzi az állami és nem állami bölcsődék szakmai tevékenységét. (118. § (2), (3))

A bölcsődék egészségügyi tevékenysége feletti szakfelügyeletet az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (továbbiakban ÁNTSZ), területileg illetékes megyei (fővárosi) intézetének tisztifőorvosa gyakorolja. Ennek a feladatnak az ellátása során az ÁNTSZ felkérheti közreműködésre a módszertani területi bölcsődét. (15/1998. (IV.30.) NM . r. 45. § (2))

A fenti feladatok ellátásával csak az a bölcsőde bízható meg, melynek szakmai munkája magas színvonalú és személyi, tárgyi feltételeiben a fenti feladatok ellátására alkalmas.

1. MÓDSZERTANI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI FELADATOK

1/1. Megbízás alapján megvizsgálja a bölcsőde, mint személyes gondoskodást nyújtó intézmény működését, azt véleményezi és amennyiben szükséges, javaslatot tesz a javításra, változtatásra.

1/2. Részt vesz a bölcsőde, mint személyes gondoskodást nyújtó intézmény ellenőrzésében.

1/3. Ajánlásokat készít a személyes gondoskodás feltételeinek fejlesztésére, a hatékonyabb gondozási módszerek alkalmazására.

1/4. Figyelemmel kíséri a gyermekjóléti alapellátásokat érintő tudományos kutatómunka eredményeit, elősegíti azok elterjesztését és gyakorlati alkalmazását.

1/5. Kezdeményezi a szakterületen dolgozók tapasztalatcseréjét és továbbképzését.

2. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A fenti feladatok ellátására kialakított team, melynek tagjai:

- az intézmény vezetője,
- az intézményvezető-helyettese (minimum szakgondozónői végzettséggel),
- területi szaktanácsadó (szakgondozónő, a területi bölcsődék számától függően 1-2 fő),
- a bölcsőde orvosa,
- pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus (konzultánsként, a feladatok függvényében).

3. TÁRGYI FELTÉTELEK

10-15 fő fogadására alkalmas helyiség (továbbképzések, értekezletek,...stb. tartására.)

Technikai eszközök: írásvetítő, TV, video, stb.

MUNKAKÖRI LEÍRÁSOK

Bölcsődevezető

- 1.) Megteremti a bölcsőde működési, személyi és tárgyi feltételeit, kialakítja a bölcsőde házirendjét.
- 2.) Értékeli, segíti, ellenőrzi a bölcsődei dolgozók munkáját, annak érdekében, hogy a bölcsődében gondozott gyermekek harmonikusan fejlődjenek. A helyi adottságok figyelembevételével megszervezi a bölcsőde munkarendjét a gondozónővel együtt, a dolgozók munkabeosztását és a gyermekek napirendjét.
Irányítja és ellenőrzi a bölcsőde gondozási és nevelési feladatainak ellátását.
- 3.) A gyermekcsoportok napirendjének kialakításánál figyelembe veszi a csoport összetételét, életkori sajátosságát, dolgozói ellátottságát. Törekszik arra, hogy minden csoportnak állandó gondozónői legyenek.
- 4.) Ahol sérült gyermek/ek ellátására kerül sor, megteremti, biztosítja és ellenőrzi a működés feltételeit és a tevékenységet.
- 5.) Az orvosi vizsgálatoknál általában jelen van, ezáltal valamennyi gyermek egészségügyi állapotáról tájékozott. Ha egy gyermek megbetegszik, gondoskodik arról, hogy a szülőt mielőbb értesítsék, és a gyermeket elvigyék a bölcsődéből. Fertőző megbetegedés esetén végrehajtja az ÁNTSZ vonatkozó utasításait.
- 6.) Ott, ahol nincs gazdasági ügyintéző, illetve ételmezésvezető, feladatkörébe tartozik a bölcsőde gazdasági ügyvitelének ellátása, pénzkezelése, az előírt nyilvántartások vezetése, az ételmezéssel kapcsolatos feladatok ellátása.
- 7.) A bölcsőde egész dokumentációjának megfelelő, naprakész, hiteles és pontos vezetéséért felel. Ellenőrzi a gondozónőknek a gyermekekkel kapcsolatos dokumentációs munkáját.
- 8.) Kezeli a bölcsőde gyógyszerkészletét.
- 9.) Gondoskodik a bölcsődére, mint intézményre vonatkozó rendeletek, utasítások, jogszabályok végrehajtásáról, illetve betartásáról.

- 10.) Gondoskodik a bölcsőde helyiségeinek kihasználásáról.
- 11.) Végzi a munkaerő szervezését, felelős a kiválasztásáért és betanításáért. Elkészíti a dolgozók munkaköri leírását. Éves munkatervet készít a dolgozók képzésére, továbbképzésére, szabadságolására, a bölcsőde üzemeltetési idejére vonatkozóan.
- 12.) Gondoskodik a bölcsőde tatarozásáról, karbantartásáról, felújításáról, az elhasználódott felszerelési tárgyak pótlásáról, a bölcsőde tisztaságáról és rendjéről.
- 13.) Gondoskodik a munkavédelmi utasítások betartásáról.
- 14.) Kapcsolatot tart a családokkal, mindazokkal akik a prevenció és az alapellátás területén a gyermekkel, illetve a gyermek családjával kapcsolatba kerülhetnek (védőnői szolgálat, házi gyermekorvosi szolgálat, a kerületben működő nevelési tanácsadó, családsegítő központ, a környező óvodák, a hasonló profilú gyermekintézmények, a korai fejlesztés szakemberei, a gyermekjóléti szolgálat, a gyermekvédelem szakemberei, a gyámügy) valamint a területi vezető bölcsődével.
- 15.) Kapcsolatot tart a működtetővel, a szakmai irányítást végzőkkel és az egészségügyi szakfelügyelettel.
- 16.) Szakmai tudását a követelményeknek megfelelően szinten tartja, illetve fejleszti.
- 17.) Felelős a bölcsődében történetekért.

Gazdasági-élelmezésvezető

Munkáját a bölcsődevezető irányításával végzi, együttműködik a mindenkori fenntartó szerv pénzügyi, gazdasági szakembereivel.

Feladatkörébe tartozik:

1. A bölcsőde gazdasági ügyvitelének ellátása, az előírt nyilvántartások vezetése, anyagok, élelmiszerek beszerzése.
2. Végzi az élelmezés nyersanyagszükségletének megtervezését, beszerzését, könyvelését, gondoskodik az élelmiszerek szakszerű tárolásáról. Vezeti az élelmezéssel kapcsolatos nyilvántartásokat. Kiszámítja az étkezési díjakat.
3. Összeállítja az alkalmazottak étrendjét. A gyermekek részére a tápanyagszükségletnek megfelelően a bölcsőde vezetője és a bölcsőde orvosa együttműködésével készíti el az étrendet. Elvégzi a gyermekek számára felhasznált élelem biológiai érték- és tápanyagszámításait.
4. Figyelemmel kíséri a modern táplálkozástudomány eredményeit, és azokat a felnőttek és gyermekek élelmezésében alkalmazza.

5. Felelős az étkeztetéssel kapcsolatos közegészségügyi szabályok betartásáért, ide tartozik az ételmérgeзések és azok gyanújával kapcsolatos eljárások ismerete.
6. Feladata az ételek korszerű elkészítésének, adagolásának, szállításának megszervezése, irányítása és ellenőrzése.
7. Felelős azért, hogy a kiszolgált étel a jó gazdálkodás elveit is figyelembe véve minőségileg és mennyiségileg az előírásnak megfelelő legyen.
8. Megszervezi és ellenőrzi az ételmaradék higiénikus kezelését és elszállítását.
9. Irányítja és ellenőrzi a konyha dolgozóinak munkáját.
10. A bölcsődevezetőt havonta tájékoztatja a felhasználási normáról.
11. Büntetőjogi felelősséggel tartozik a raktárkészlet mennyiségi és értékbeli kezelésének pontosságáért és a mindenkori készpénzkezelésért.
Köteles a bölcsőde vagyonát képező tárgyakat megőrizni és azokra figyelni.

Bölcsődeorvos

- 1.) A gyermek bölcsődébe történő beszoktatása után a részletes orvosi vizsgálat és az előzményi (anamnesztikus) adatok összegyűjtése, feldolgozása.
- 2.) A bölcsődébe járó gyermekek időszakos orvosi vizsgálata során - csecsemő esetén havi, egy év felett negyedévenkénti gyakoriságban - a gyermek fizikai-, értelmi-, érzelmi állapotának, illetve szocializációjának ellenőrzése, amelyhez felhasználja a saját és a gondozónői dokumentációt.
- 3.) A feltárt egészségügyi problémák gondozónővel, szülővel, a gyermek házi orvosával történő megbeszélése, illetve szükség esetén szakvizsgálat kérés. /A többször módosított 98/1990.(V.1.) MT rendelet 19/b § (4)bekezdése alapján a gyermekvédelmi intézmények orvosainak (hasonlóan a szociális intézmények orvosaihoz) a szakorvosi ellátásra utalási jogosultsága azonos az alapellátás orvosaiéval (házi orvos, házi gyermekorvos).
- 4.) Baleset, betegség esetén elsősegélynyújtás, ill. a sürgős terápia megkezdése a házi orvoshoz kerülésig, ennek érdekében AMBU és leszívó felszereléssel rendelkezzen.
- 5.) A házi patika összeállítása, rendszeres ellenőrzése, szükséges pótlása.
- 6.) Három napnál hosszabb hiányzás után a bölcsődébe visszatért gyermek egészségi állapotának ellenőrzése, figyelve az esetlegesen lezajlott betegségekre.
- 7.) Krónikus betegségnél a speciális gyógyszerelés, diéta, gyógytorna figyelemmel kísérése, állapotváltozás gyanúja esetén kapcsolatfelvétel a házi orvossal, a kezelő intézménnyel.
- 8.) A közösség védelme érdekében a védőoltások figyelemmel kísérése és a prevenció

/D-vitamin, fluor, levegőztetés, stb. szükség esetén vitaminellátás/ ellenőrzése, a D-vitamin és fluor profilaxis szülővel és háziorvossal való egyeztetése.

9.) Járványveszély esetén az érvényben levő rendelkezéseknek megfelelő intézkedések megtétele.

10.) Óvodába kerülés előtt az egészségi állapot (óvoda alkalmasság) felmérése, a státus rögzítése a törzslapon és az átjelentőn.

11.) A speciális- és az integrált csoportba járó sérült gyermekek bölcsődei tartózkodásának egészségügyi alkalmasságára vonatkozó megítélése, a sérült gyermekkel foglalkozó teamben való részvétel, fejlesztés.

12.) A gyermekek étrendjének összeállítása a bölcsődevezetővel, dietetikussal közösen a törvény által meghatározott élelmezési normák és a korszerű táplálkozás elveinek megfelelően. A fenti normák és a higiénés rendszabályok betartásának legalább negyedévenkénti ellenőrzése.

13.) A gondozási-nevelési munka során felmerült összes egészségügyi probléma megbeszélése és a megoldási lehetőségek keresése az illetékes gondozónókkal és a bölcsődevezetővel.

14.) A bölcsődevezetővel közösen a bölcsőde higiénéjének, tárgyi felszereltségének és a dolgozók munkaalkalmasságának ellenőrzése.

15.) A gondozónők számára egészségügyi továbbképző, a szülők számára ismeretterjesztő előadások tartása.

Ezeket a feladatokat a változó igényekhez igazodó új elvárásoknak megfelelően kell módosítani az egyes bölcsődékben!!

Pedagógus, pszichológus

1.) Szakmai kompetenciájának megfelelően figyelemmel kíséri a gyermekek fejlődését, a tapasztalatokat dokumentálja, elemzi.

2.) Szaktudásával segíti a gondozónők gondozó-nevelő, családtámogató munkáját, megfigyeléseinek tapasztalatait megbeszéli a gondozónókkal, segíti a gondozási-nevelési munka színvonalának folyamatos emelését.

3.) Igény szerint egyéni tanácsadást nyújt a szülőknek hatékonyságuk fejlesztése, a családi nevelés problémáiban való eligazodás segítése érdekében. Különösen a sérült gyermeket nevelő családoknak próbál segíteni a gyermek másságának elfogadásában, a speciális életvezetési problémák megoldásában.

4.) Részt vesz a továbbképzések tematikájának kidolgozásában, az egyes témák feldolgozását vezeti a foglalkozásokon.

5.) A gondozónők munkája során adódó megterhelő problémák feldolgozását - mentálhigiénés támogatás formájában - segíti (esetmegbeszélő csoport).

- 6.) Szakmai fórumokon bemutatja, népszerűsíti a bölcsődét, az ott folyó gondozó-nevelő munkát (előadás, poszter, cikkek, stb.)
- 7.) Vezető szerepet vállal az alapellátáson túli családtámogató tevékenységek módszertanának kidolgozásában.
- 8.) A módszertani bölcsőde szakmai irányító munkájában részt vesz.

Gyógypedagógus és fejlesztő szakember

1. A gyógypedagógus ismeri a fejlesztő munka elméleti összefüggéseit, a különféle fejlesztőprogramok, gyakorlatok módszertani elveit, illetve azok gyakorlati végrehajtásának formáit. Bölcsődei tevékenysége során tiszteletben tartja és fejlesztő munkájában figyelembe veszi a bölcsőde gondozási, nevelési elveit, és a gondozónők szakmai kompetenciáját, teamben dolgozik a bölcsőde szakembereivel
2. A team tagjaival együtt felelős a fogyatékos gyermek állapotának megfelelő optimális fejlettségi szint eléréséért.
3. Új gyermek felvételekor részt vesz a gyermek felvételét eldöntő team munkájában.
4. Beszoktatás után felméri a gyermek fejlettségi szintjét, és azt megbeszéli a saját gondozónővel, valamint a szülőkkel.
5. A gyermek fejlettségi szintjének megfelelően összeállítja a gyermek egyéni fejlesztési programját, összegyűjti a szükséges eszközöket, játékokat.
6. A gondozónőnek bemutatja a különböző fejlesztő feladatokat, azok gyakorlati kivitelezését, szükség esetén egyéni fejlesztést végez.
7. Rendszeresen ellenőrzi, ha szükséges, a gondozónővel való megbeszélés után korigálja az egyéni fejlesztő program kivitelezését.
A fejlesztő programot a gyermek egyéni dokumentációjában rögzíti.
8. Összeállítja a csoportos fejlesztő foglalkozások feladatait, segít azok kivitelezésében, valamint folyamatosan ellenőrzi azok eredményességét. Szükség esetén javaslatot tesz a feladatok továbbfejlesztéséhez vagy egyszerűsítéséhez.
9. A foglalkozások módszertani elveit, célját elfogadtatja a "saját" gondozónővel, biztosítja számukra a lehetőségekhez mért változtatás jogát (eszköz, feladat mennyisége, stb.)
10. Meghatározott időközökben felméri a gyermekek fejlettségi szintjét, és azt dokumentálja.
11. Folyamatosan tájékozódik a gyermekről a gondozónő által vezetett dokumentáció alapján, azt a saját tapasztalataival kiegészíti.
12. Együttműködik a bölcsőde vezetőjével, a bölcsőde orvosával, tanácsaival segíti a gondozó-

nevelő, fejlesztő munka tárgyi, személyi feltételeinek kialakítását.

13. Mint a fejlesztő programért felelős szakember, tájékoztatja a szülőt a gyermek fejlődéséről, a fejlesztés várható eredményeiről, szükség szerint segítséget nyújt, tanácsot ad a gyermek otthoni nevelésével, fejlesztésével kapcsolatban.

Csecsemő- és kisgyermekgondozónő

A bölcsődevezető irányításával dolgozik, munkájában figyelembe veszi az orvos, a gyógypedagógus, a pszichológus és a pedagógus szakmai útmutatását.

1. Az egészséges csecsemő és kisgyermek testi és pszichés fejlődésének elősegítésére, követésére és értékelésére alkalmas pedagógiai, pszichológiai, egészségügyi és gondozástechnikai ismeretei birtokában segíti a gyermekek harmonikus fejlődését, az aktivitás, a kreativitás és az önállóság alakulását.

2. Szakszerűen, az érvényben lévő módszertani elvek figyelembevételével gondozza, neveli a rábízott gyermekeket.

3. Figyelemmel kíséri, hogy a bútorok és játékok a gyermekek fejlettségi szintjének és biztonságának megfelelőek legyenek.

4. Csoportjában vezeti az előírt nyilvántartásokat. Munkája befejeztével szóban vagy írásban beszámol kollégájának a csoportban törtétekről.

5. A szülőkkel állandó kapcsolatot tart, rendszeresen beszámol a gyermekkel kapcsolatos napi eseményekről.

A szülőkkel együttműködve családlátogatási és beszoktatási tervet készít és megvalósítja azt.

6. Részt vesz a szülői értekezleteken, illetve megtartja a csoport szülői értekezleteit.

7. Gondoskodik a gyermekek rendszeres levegőztetéséről

Gondoskodik arról, hogy a gyermekek az időjárásnak és nemüknek megfelelően legyenek felöltöztetve.

8. Betartja a higiénés követelményeket.

9. Ha egy gyermek megbetegszik, jelenti a bölcsődevezetőnek és megmutatja a bölcsőde orvosának.

Az orvos utasítása szerint ellátja a beteg gyermekeket.

Segédkezik az orvosi vizsgálatoknál, illetve az orvosi beavatkozásoknál.

10. Részt vesz a munkaértekezleteken és továbbképzéseken.

11. Felelősséggel tartozik a csoportjában elhelyezett leltári tárgyakért.

12. A sérült kisgyermek gondozásával járó speciális feladatokat az V. fejezet tartalmazza.

Házi gondozónő

A család segítése a gyermekek gondozása, nevelése terén:

A családdal együttműködve a gyermekek egyéni szükségleteit figyelembevevő gondozás

- 1) A nyugodt étkezéshez (szoptatáshoz) szükséges tárgyi és környezeti feltételek megteremtése.
- 2) A gyermekek alkalom szerinti szakszerű pelenkázása és öltöztetése.
- 3) Az alváshoz szükséges tárgyak és a nyugodt alvás feltételeinek biztosítása.
- 4) A füröszítéshez szükséges eszközök előkészítése és a gyermekek fürdetése a szülők igénye alapján.
- 5) A fejlettségüknek megfelelő játszóhely és tevékenység megszervezése, a szülő figyelmének felhívása a kornak megfelelő játékokra.
- 6) A gyermekek etetéséhez szükséges táplálékok szükség szerinti elkészítése a gyermekek megetetése.
- 7) A gyermekek levegőztetésének biztosítása az időjárásnak megfelelően.

Nem feladata:

- 1) A csecsemők ruháinak tisztántartása.
- 2) A lakás rendben tartása.
- 3) A szülők gyermekellátáson túli kéréseinek teljesítése.

MINTA HÁZIREND

A bölcsőde címe:

Telefonszáma:

A bölcsődevezető neve:

A bölcsődevezető helyettes neve:

1. A bölcsőde naponta reggel -tól-ig fogadja az érkező gyermekeket. Kérjük, hogy 8-8.30 között ne zavarják a reggelizést, gyermekükkel előtte vagy utána érkezzenek. A gyermek hazavitelére este-ig van lehetőség.
2. A bölcsődéből a gyermekeket csak a szülő vagy az általa írásban megbízott személy viheti el.
14 éven aluli gyermek e feladattal nem bízható meg.
3. A bölcsődei átadóban minden gyermeknek külön szekrénye van a ruhák tárolására. Kérjük, hogy csak a legszükségesebb dolgokat tárolják a szekrényben, mert a bölcsődében hagyott illetve a gyermek személyes tárgyakért felelősséget vállalni nem tudunk.
4. A bölcsődeorvos kitiltó és vizsgálatokra vonatkozó utasításait kérjük betartani.
5. A bölcsődébe csak egészséges gyermek hozható. A közösség egészsége érdekében lázas ($37,5^{\circ}\text{C}$ és ennél magasabb hőmérsékletű), antibiotikumot szedő vagy fertőzésre gyanús gyermek a bölcsődét nem látogathatja. A családban előforduló fertőző betegségről a bölcsődét értesíteni kell.
6. A gyermek gyógyszer és ételérzékenységéről a szülő tájékoztassa a bölcsődét, a kivizsgálás eredményét kérjük bemutatni.
7. Abban az esetben, ha a gyermek napközben megbetegszik a bölcsődében, a gondozónő értesíti a szülőt, illetve a hozzátartozót. Ehhez feltétlenül szükséges a pontos cím és telefonszám. Kérjük, hogy ilyen esetben minél előbb gondoskodjon a gyermek hazaviteléről, illetve orvosi ellátásáról, ezzel is növelve a mielőbbi gyógyulás esélyeit.
8. Ha a szülő a gyermekét betegség vagy más ok miatt nem viszi bölcsődébe, a távolmaradás okát 48 órán belül közölje a bölcsődevezetővel vagy a helyettessel.

9. A család és a bölcsőde kapcsolatának erősítésére lehetőséget biztosítunk a szülővel történő beszoktatáson túl a gondozónő-szülő napi találkozásaira, az üzenőfüzetben keresztül történő információcserére, szülői értekezletekre, csoportbeszélgetésekre. Módot adunk a családoknak a bölcsőde életébe való betekintésre is. Kérjük, hogy látogatásuk időpontját a gyermekük gondozónőjével előre egyeztessék.
10. Az üzenőfüzetbe történő bejegyzéseiket szívesen vesszük, akár a gyermek egészségi állapotára, akár a gyermek fejlődésére, vagy otthoni eseményekre vonatkozóan.
11. Kérjük, hogy a térítési díjat az előre jelzett napon pontosan fizessék be. Fizetési és egyéb gondjaik esetén keressék a bölcsőde vezetőjét, aki felvilágosítással és segítőkészséggel áll szíves rendelkezésükre.

A házirend betartását köszönjük.

Dátum

Aláírások

Hetes (ötnapos) bölcsőde részére

A bölcsőde hétfőn órától, pénteken óráig működik. Kérjük, hogy a gyermeküket hétfőn óráig hozzák be, illetve elvitelükről pénteken óráig gondoskodjanak.

A MÓDSZERTANI KIADVÁNYOK, SZAKMAI SEGÉDLETEK JEGYZÉKE

A bölcsőde kertje, az épület külső kapcsolatai. Kialakítási útmutató
BOMI, Bp., 1986

Bölcsődei adaptáció. Módszertani levél. In. Előadások - közlemények - dokumentumok.
Módszertani levelek, irányelvek
BOMI, Bp.

Bölcsődei szakmai és szervezési útmutató
BOMI, Bp. 1993

Bölcsődevilágítási ajánlás
TUNGSRAM, Bp. 1987

Családi napközi. Az engedélyezéshez és működéshez javasolt követelmények és elvárások
BOMI Családi napközi munkacsoport, Bp. 1996

Felszerelési jegyzék. VI. Bölcsődék
EüM. Bp. 1994

Folyamatos napirend a bölcsődében. 3. sz. módszertani levél
BOMI, Bp. 1982

Gyermekfogászati prevenció program megvalósítása a bölcsődékben (Ajánlás)
BOMI-Fővárosi Gyermekfogászati Prevenció Bizottság. BOMINFO, 1995. No.2. Hírlevél 1.

Játéktevékenység a bölcsődében. Módszertani levél
BOMI, Bp. 1997

Kálló Éva, dr.Mramurác Éva: Családi napközi. Balesetmegelőzés és elsősegélynyújtás
BOMI Családi napközi munkacsoport, Bp. 1997

Kálló Éva: Családi napközi. Néhány gondolat a Családi napközi nevelési légköréről
BOMI Családi napközi munkacsoport, Bp. 1996

Nevelési, oktatási építmények, bölcsődék. Tervezési előírások
MSZ 04-205/2-87. ÉVM, Bp. 1987

Piegelné Csényi Magdolna: Családi napközi. A kisgyermek napközben ellátásának új formája
az önkormányzatok szemszögéből
BOMI Családi napközi munkacsoport, Bp. 1996

A szakmai munka ellenőrzésének szempontjai
BOMI, Bp. 1991

Szülővel történő fokozatos bölcsődei beszoktatás. Kiegészítő módszertani útmutató a
fokozatos beszoktatás c. módszertani levélhez. 1982. Kézirat

Útmutató a bölcsődei gondozónők családlátogatásához
BOMI, Bp. 1989

Vigassy Józsefné: Családi napközi. A Családi napközi működéséhez szükséges tárgyi
feltételek. Útmutató vállalkozóknak
BOMI Családi napközi munkacsoport, Bp. 1996

A Bölcsődei Szakmai Kollégium 1/1991. (I.29.) sz. irányelve a speciális gondoskodást igénylő
(fogyatékos) gyermekek bölcsődei ellátásához
OCSGYI - Bölcsődék Módszertani Központja, Bp. 1991

A Bölcsődei Szakmai Kollégium 1. sz. módszertani levele az AIDS-ről
OCSGYI - Bölcsődék Módszertani Központja, Bp. 1991